

FUGLE

& NATUR

Gi' bysvalen en rede

Kom med til Ørnens Dag

Forstå dit fuglespor

RØDHALS

februars fine sanger

Feel the intensity.
Not your equipment.
Maximum image quality.
Minimum weight.

Seeing beyond

Up to 30%
less weight
than comparable
competitors.

ZEISS SFL binoculars

ZEISS SFL 30

ZEISS SFL 40

With the **ZEISS SFL binoculars** (SmartFocus Lightweight), special moments can be experienced with ease. Optimized to be **as lightweight and compact as possible**, the SFL binoculars are a perfect addition to the SF family.

The **new Ultra-High-Definition (UHD) Concept** ensures true-to-life color reproduction and the highest level of detail. Thanks to its **SmartFocus Concept**, the focus wheel is perfectly positioned and enables fast and precise focusing – even with gloves on. The **optimized ergonomics** and a large exit pupil allow for a relaxed and undisturbed viewing experience and, with the **lightweight magnesium housing**, the SFL are durable and long-lasting over generations.

www.zeiss.com/nature/sfl

EU ØNSKER MERE LÆRKESANG!

KOLOFON

Forside

Rødhals.

Foto: CathyDoi/iStock

Udgivet af Dansk Ornitologisk

Forening (DOF) / BirdLife
Danmark

Vesterbrogade 138-140

1620 København V

Tlf. 33 28 38 00

(alle hverdage 11-15).

Mail: dof@dof.dk

Redaktør (ansv.):

Karina Demuth

tlf. 20 85 89 69

karina.demuth@dof.dk

Korrektur:

Anne-Grete Ditlevsen

Annoncer:

Josefine Buus Jacobsen

Ture og møder:

Mia Ilander Albrechtsen

Oplag:

17.400. ISSN: 1395-8860

Layout og tryk:

Jesper Urban Pedersen/
Vivian Buch

www.stepprintpower.dk

I de seneste ca. 50 år er to ud af tre ynglende sanglærker forsvundet fra landbrugslandet. En meget voldsom nedgang, og tilsvarende er tre ud af fire ynglende viber væk, og stæren hænger også kraftigt med næbbet. Der er noget rivende galt, når arter, der tidligere var meget udbredte, og som hyppigt optræder i vores sangskat, forsvinder mellem hænderne på os.

En netop offentliggjort rapport fra BirdLife International, State of the World's Birds 2022, viser, at der i hele Europa har været en nedgang for de såkaldte agerlandsarter på 57 pct. i perioden 1980-2020.

I DOF overvåger vi fuglene i agerlandet i vores punktællingsprogram, hvor aktive medlemmer år efter år tæller fuglene på bestemte ruter. Det giver et godt grundlag for at følge udviklingen i bestandene for en lang række arter. Nogle af disse, helt nøjagtigt 22 af dem, er tilknyttet agerlandet, og de indgår i det såkaldte agerlandsindeks.

Agerlandsarternes kraftige tilbagegang i hele EU gennem årtier har nu fået EU-Kommissionen på banen. I et forslag til ny forordning om naturgenopretning, pålægger Kommissionen således helt konkret, at Danmark og andre EU-lande, der har stået for de største tilbagegange i agerlandsindekset, skal sikre, at dette øges med 10 pct. i 2030, 20 pct. i 2040 og 30 pct. i 2050.

Forslaget er en del af en samlet pakke om at genoprette den europæiske natur med fokus ikke blot på landbrugsøkosystemer, men også genopretning af de naturlige økosystemer. Agerlandsindekset bruges som en løftestang til at få forbedret landbrugsøkosystemerne, samtidig med at medlemslandene skal sikre fremgang i bl.a. landskabstræk med stor diversitet (fx småbiotoper).

Det er et fremragende forslag, for skal lærkesangen ikke helt forstumme

sammen med de øvrige fuglestemmer i landbrugslandet, så skal der handling og krav til. Forslaget skal nu behandles i to runder i Ministerrådet og EU-Parlamentet, hvor vi må håbe, at den danske regering og de danske EU-parlamentarikere formår at dæmme op for de negative røster, der allerede har lydt.

EU havde før krigen i Ukraine besluttet, at 4 pct. af det dyrkede areal i Europa fra 2023 skulle udlægges som såkaldte uproduktive arealer og dermed tages ud af produktion som betingelse for at modtage landbrugsstøtte. På grund af krigen blev dette krav dog udskudt, men glædeligvis besluttede Danmark at fastholde kravet. Derfor skal alle danske landbrugsbedrifter i år undlade dyrkning på 4 pct. af dyrkningsarealet.

Det vil uden tvivl allerede fra den kommende ynglesæson give bedre yngle muligheder for flere af fuglene tilknyttet agerlandet. I kølvandet på den beslutning har DOF netop udgivet nogle enkle anbefalinger, så landmænd bedst muligt kan udlægge arealerne til gavn for agerlandsfuglene, Søg på dof.dk/fuglevenligbrak.

Følges pjecens anbefalinger kan det i bedste fald være første skridt mod flere ynglefugle i agerlandet og mere lærkesang i Danmark. ●

Egon Østergaard
EGON ØSTERGAARD,
FORMAND DOF

Bliv **Naturbeskytter** i Dansk Ornitologisk Forening

INFO

Den elegante spidsand er desværre raslet ned i antal ynglefugle herhjemme siden 1970'erne. Tilbagegangen tilskrives dræning og opdyrking af strandenge, som er et foretrukket levested for arten. Tilbagegangen skal bremses nu, hvis ikke vi vil miste spidsanden som dansk ynglefugl.

Hør mere og meld dig som Naturbeskytter på telefon 3328 3800 hverdage kl. 11–15 eller på dof.dk/naturbeskytter

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

Foto: JazzLove/Shutterstock

SIDE 6

Ja, rødhalsen synger også om vinteren.

SIDE 12

Ørnene holder ham skarp.

Foto: Karina Demuth

SIDE 34

Bestanden af duehøg er unaturligt lav.

INDHOLD

Rødhals 6

Dus med ØrneTv's Kim Skelmose 12

Kom til Ørnens Dag 16

Danmark siden sidst 20

Hæder til Henrik Wejding 22

Byd bysvalen velkommen med en rede 26

Lær at tyde fuglenes spor 30

Duehøgen – et fælles ansvar 34

Birding for børn:
Sæt farve på foderbrættet 38

Nyt fra verden 40

Ravnstrup Sø 42

Foto: Henrik Bogaard/Shutterstock

SIDE 26

Bysvalen: Redeplads søges!

Foto: Helge Sørensen

ET LYS

I DEN MØRKE TID

AF JAN SKRIVER

Selv når foråret ligner en tanke i det fjerne, er rødhalsen på sin sangpost. Den er en af ganske få danske småfugle, der synger året rundt, og uden for yngletiden er både hunner og hanner med på melodien.

Danmark var klædt i hvidt, og rødhalsen lyste op i rødt, da fiskehejren i det frosne landskab med et hæst skrig lettede fra det sidste åbne vand, sked en stråle af skræk, og tabte en hundestejle, så byttet landede i sneen.

Straks var rødhalsen over den lille fisk, som fuglens spinkle næb baksede med, men ned skulle fisken, før i frostgrader og snedække må en småfugl på smalkost tage, hvad der byder sig til.

Rødhalsen fik hundestejlen og dens stikende pigge manøvreret på plads, så de vendte i den slugevenlige retning, og så gled måltidet ned. Mæt af flerumættede fedtsyrer i fiskeskikkelse strøg rødhalsen tilbage i krattet.

Øst, vest, hjemme bedst

Der gik ikke mange dage efter oplevelsen med fiskehejren, hundestejlen og rødhalsen, før vinden skiftede fra øst til vest, og knasende tør arktisk kulde blev til lune fugtige vinde fra havet mod vest. Stemningen vendte og tøede op, så en kamp for overlevelse blev til ny optimisme og trang til sang.

Som ingen anden fugl i Danmark kan rødhalsen kunsten at varsle lysere tider, når vinteren synes allermest mørk. Hvis den altså er i god form og foderstand. Det er ganske vist, at velnærede rødhalse er de mest morgenduelige på sangposterne. De sultne har andet at tænke på end sang.

Selv i de mørkeste måneder synger de rødhalse, der trods knappe tider har et fysisk overskud. Først tøvende og prøvende, men snart for fuld styrke. Sammen med gærdesmutteren er rødhalsen en af de fugle, der synger året rundt i den danske natur og byerne med. Altid som en af de første i daggryet og en af de sidste, der lukker og slukker i skumringen.

Rejsende med kurs mod sydvest

Vinterens sang har en vemodig klangbund af ramme alvor. Den finder sted som et led i et livsvigtigt forsvar af et territorium, hvor der er føde nok til dagen og vejen på en årstid med et begrænset sortiment af smådyr. De rødhalse, der synger i januar og februar, har valgt at blive i den danske vinter i stedet for at trække mod sydvest til mildere egne, som de fleste rødhalse gør. ▶

Foto: Jan Skriver

Foto: Jan Skriver

FAKTA OM RØDHALSEN:

- Rødhalsen er nært beslægtet med for eksempel blåhals, nattergal og rødstjert.
- Den danske bestand skønnes at tælle op imod 300.000 ynglepar.
- Europas ynglebestand er estimeret til et sted mellem 58 og 90 millioner ynglepar.
- Danske rødhalse får pr. ynglesæson ofte to kuld hver med 4-6 æg.
- Rødhalsens store sorte øjne vidner om en fugl, der ser godt nok til at søge føde i daggryets og skumringens halvmørke.
- Artens største fjender har skikkelse af spurvehøge og katte, men også trafik og større glaspartier, der øger risikoen for rudedrab, udgør farer på rødhalsens vej gennem livet.
- Rødkælk er et 'gammeldags' navn for rødhalsen. Det kommer af en fordanskning af fuglens tyske navn 'rotkehlchen', hvor 'kehlch' betyder 'lille strube'. Lokalt på danske egne har rødhalsen heddet 'Gertrudsfugl', 'Rødfinke' og 'Nældefugl', og i Thy og på Mors har man kaldt rødhalsen for 'Bifuglen', fordi den fik skyld for at æde bier.

Rødhalsen er den hyppigst ringmærkede fugleart i Danmark, kan man læse i Dansk Trækfugleatlas, der blev udgivet i 2006. Derfor har forskerne godt styr på artens rejsevaner.

Siden 1913, da den første rødhals blev ringmærket i Danmark, og frem til årene efter 2000, er der sat små

lette metalringe med unikke koder på langt over 300.000 rødhalse.

De mange genmeldinger, ringmærkningen har medført, har vist, at danske rødhalse på efterårstræk flyver i et bredt bælte mod sydvest og kommer gennem Holland, Belgien, Tyskland, Frankrig, Spanien og

Portugal, hvor føden er mere pålidelig, end den er i den danske vinter.

Ligestilling på småfuglefronten

Rødhalse hævder deres territorier både i vinterkvarteret og på ynglepladserne. Ja, selv på de lokaliteter, hvor trækfugle i transit mødes

inden næste etape på rejsen, kan rødhalsen finde på at være territorial og stridbar, ligesom man for eksempel kan opleve, at det er tilfældet ved vinterens foderbræt. Her hører rødhalsen ligesom solsorten til de mest kamplystne, der genner med de andre for at komme først til fadet.

Ligestilling er ingenlunde teori i rødhalsens verden, den foregår i praksis. Både hanner og hunner kan synge. Hos langt de fleste europæiske spurvefugle er sang ellers en maskulin foreteelse. Det er dog kun uden for yngletiden, at hunnerne stemmer i med sang. I yngletiden overlader de scenen til hannerne.

Det er umuligt at se forskel på han og hun hos rødhalsene. Ja, selv rødhalse har tilsyneladende svært ved at kønsbestemme artsfæller ved første øjekast. I hvert fald kommer det ofte til bataljer, når en hun opsøger en han og forsøger at indynde sig. Rødhalsehanner har ry for at jage hunner bort, når de trænger ind på ►

deres maskuline enemærker. Men til sidst lader hannerne sig besnære, og snart er ynglesæsonen i gang. Her hører ligestillingen så op for en stund. Hunnen er alene om at bygge reden, mens hannen synger som en anden parcellist, der bekendtgør, at matriklen er optaget.

Haveejers jordnære ven

De fleste haveejere kender rødhalsen enten som gæst eller som ynglefugl.

Siden bestanden blev kortlagt i den første af DOF's atlas-undersøgelser i midten af 1970'erne, er der sket en fordobling i antal af områder med rødhalse.

“

Rødhalse er eksperter i at opsøge mennesker og dyr, der roder i jorden.

”

Flere milde vintre og øget tilgroning med buske og træer generelt i landskabet menes at have banet vejen for rødhalsens fremgang.

I Danmark er den udbredt over det ganske land i krat, parker, løvskove, haver og nåletræsplantager.

Snart kommer årstiden, hvor mange haveejere fatter spade og skovl i køkkenhaven, og straks bliver rødhalsen en følgesvend under gravearbejdet.

Rødhalse er eksperter i at opsøge mennesker og dyr, der roder i jorden, så der kommer orme, larver, insekter og smådyr frem i lyset til fri servering.

Selv muldvarpen er en allieret, for når den skyder et skud jord op, bringer den spiseligt fra under overfladen frem til rødhalsen. Og i egne, hvor der lever vildsvin, er rødhalsen kendt for at følge tamgrisens forfader tæt, for når vildsvin roder i skovbunden, vanker der altid fugls føde.

Rødhalsen og Jesu blod

Dødeligheden blandt rødhalse er høj, og omsætningen i bestanden er ganske stor. Den rødhals, der sang i din have sidste år, er sikkert ikke den, der netop nu sidder på sin sangpost og gør sig forårklar. I gennemsnit lever rødhalse kun et års tid.

Der er dog eksempler på rødhalse, der er blevet en halv snes år, inden det røde bryst falmede, og fuglen blev en del af det store kredsløb.

Det røde bryst har en bibelsk baggrund, fortæller den svenske forfatter Selma Lagerlöf i en af sine Kristus-legender. Da Gud skabte verden og dyrene, blev rødhalsen en undseelig grå fugl. Det skulle dog ændre sig, for da Jesus hang på korset på Golgata og blødte fra sin pande, fordi tornekrone stak så forfærdeligt, landede den lille grå fugl på hovedet af den korsfæstede og trak en af de stikkende torne ud af Jesu pande. I det samme dryppede en dråbe blod på brystet af den grå fugl, og derefter var den en rigtig rødhals. Et symbol på barmhjertighed og et jordnært lys i mørket i en dansk vinter. ●

ØRNENE HOLDER MIG SKARP OG TIL STEDE I NUET

Dus med himlens fugle: Sværger du til Swarovski, Leica eller farmors gamle teaterkikkert? Hvad er din største oplevelse som fuglekigger? Og har du et fugletip, som du vil dele? I de kommende numre af Fugle & Natur tager vi rundt i landet og møder nogle af de mange personligheder, der sammen tegner DOF.

TEKST OG FOTO: KARINA DEMUTH

En af DOF's mange frivillige, som du kan møde på Ørnens Dag søndag den 26. februar, er ringmærker og ØrneTv-mand Kim Skelmosen. I ynglesæsonen bruger han gerne otte-ti timer om dagen, bare på sin yndlingsfugl havørnen.

Huset ligger for enden af en grusvej helt ud til Rye Sønderkov, og fra terrassen er der altid noget at se på, alt fra skovens småfugle til rovfugle, rådyr, dådyr, kronvildt, egern og grævling. Flagspætten har sin egen gren, og om foråret giver den trommesolo på natuglens redekasse, der forstærker lyden som en professionel højtaler.

"Vi har også en del vilde katte", siger Kim Skelmosen, der er projektleder på Projekt Ørn og DOF's ØrneTv. "Og når det rigtig fryser om vinteren, kan jeg finde på at stå op midt om natten og fyre op i mit terapurum, så de kan lægge sig på taget ved skorstenen og få lidt varme."

De seneste år har familien ladet haven vokse vildt, bortset fra en lille plet græsplæne. Det har givet mange flere insekter i krattet og det lange græs, og alene brændenælderne er værtsplante for seks farvestrålende sommerfuglearter. En 30 meter høj rødgran for enden af en skrænt fungerer som klatretræ.

"I mit arbejde som terapeut beskæftiger jeg mig ofte med komplicerede sager, og nogle gange, når jeg kommer hjem, kan en klatretur hjælpe med at få dagens opgaver ud

af systemet," forklarer han. "Fra toppen er der en fantastisk udsigt over skoven og videre helt til Mossø, og samtidig holder jeg form og klatre teknik ved lige, så jeg altid er klar til at rykke ud, når der er en ørneopgave, der skal løses."

Hvornår begyndte du at se på fugle?

Jeg var vel omkring de 9 år, og allerede som 10-årig cyklede jeg selv ud til Agger Tange og kiggede havfugle. Interessen tog for alvor fart, da jeg som 15-årig fik min knallert og kunne køre Thy tyndt for at se på brushøns, havterne og rovfugle. Det var også på det tidspunkt, at jeg blev medlem af DOF, og jeg husker stadig girokortet til mit første årskontingent.

“

Størst af alt er, når sæsonen for ringmærkning går i gang.

”

Hvem deler du din fugleinteresse med?

I begyndelsen tog jeg ofte alene ud med min kikkert og min fuglebog i lommen. Siden har jeg fået et stort netværk med andre

fugleinteresserede, og sammen med min ven filmfotograf Jan Tandrup Pedersen har jeg været ude og lave naturreportager for DR Derude, blandt andet i Danmark og på Island og Svalbard. Det har åbnet mange døre og givet nogle fantastiske naturoplevelser.

Bedste fugleoplevelse? Lige før jeg fylder 12 år, er jeg på sommerlejr i Sydsverige. Mens jeg travler alene rundt, kommer en ørn glidende helt tæt på. Halvanden meter over jorden og 10-15 meter fra hvor jeg står. Den fortsætter ud over dalen, og i lang tid følger jeg den med øjnene. Oplevelsen står stadig brændemærket i min erindring.

Og som voksen? Jeg bliver altid begejstret, når jeg ser en havørn eller en kongeørn i en kikkert, men størst af alt er, når sæsonen for ringmærkning går i gang. Ungerne skal ned fra reden for at måles, vejes, køns- og aldersbestemmes og så op i reden igen. Det er også en stor oplevelse at gense en ørn i felten, som jeg selv har ringmærket.

Største skuffelse? Jeg bliver aldrig skuffet over, hvad jeg bliver budt eller ikke budt af naturen. Men jeg bliver rigtig, rigtig skuffet, når jeg oplever, ▶

at folk behandler naturen dårligt, og når nogle efterstræber vores ørne ved at skyde dem eller udlægge gift. Et eksempel er vores gamle hunørn fra ØrneTv. En rigtig TV-darling, der var fulgt af mange. Hendes ene klo var dårlig, men hendes mage var god og hjalp hende, så hun kom gennem vinteren og var i form til en ny sæson med æglægning og opfostring af unger. Hun blev fundet skuddræbt i skovbunden i midten af februar, så det år sluttede ynglesæsonen, før den overhovedet var kommet i gang. Det var så usselt!

Bedste fugletip? Især som ny fuglekigger er det en god ide at deltage i DOF's fantastiske ture. Her kan man møde nogle mennesker, der virkelig ved noget om fugle og som gerne vil lære fra sig. Et godt sted at begynde er Ørnens Dag den 26. februar 2023, hvor de forskellige lokalafdelinger i DOF har sammensat et spændende program.

Hvor meget tid bruger du selv på fuglene? I ynglesæsonen bruger jeg tit 8-10 timer om dagen alene på havørnene. Fra æggene bliver lagt og klækkes til ungerne vokser til og til sidst forlader reden med GPS eller ring på benet, har jeg næsten konstant et øje på skærmen, der sender ØrneTv Live fra reden, og undervejs udvælger jeg de bedste klip. Omkring november måned er jeg rundt og opsætte klatreliner til den kommende sæson og tage kamera ned til eftersyn, så det hele er klar, når det går løs igen i februar.

Bedste fuglebog? Jeg har efterhånden en stor samling af fuglebøger. Heraf kan jeg nævne 'Fuglene i Europa' fra 1979, som har været med mig hele vejen og lært mig meget og Dick Forsmans 'The raptors of Europe and middle East'. 'Collins Bird Guide' på app er også meget brugbar.

Kikkert? Swarowski 12 x 50. Den ligger godt i hånden, er knivharnende skarp i detaljen og er på nogle punkter lige så god som et teleskop. Min anden kikkert er en Leica 10 X 50, som også er en fremragende feltkikkert.

Hvad får du igen fra fuglene?

Fuglene og naturen er mit frirum. Det holder mit sind lyst og åbent, giver mig en enorm energi og livskvalitet, holder min interesse for andre mennesker skarp og hjælper mig til at være til stede i nuet og have nærvær både indad og udad.

BLÅ BOG

Kim Skelmosen, 59 år, har en baggrund som gestaltterapeut, traumeterapeut TRE og supervisor og arbejder som selvstændig terapeut og uddannelsesleder inden for holotropi. Han er far til Ludvig på 10 år og Malthe på 16 år og gift med Lea, der er teamleder i Familiehuset i Ikast-Brande Kommune. Kim har været medlem af DOF siden 1977, er en del af DOF's hovedbestyrelse og er projektleder på Projekt Ørn, der omfatter ØrneTV og monitorering af havørn, kongeørn og fiskeørn.

Yndlingsfugl? Havørnen har en enorm styrke og er en rå dræber, når den er ude og skaffe føde og samtidig kan den være så blid så blid, når den vender et æg eller flytter en unge. Jeg har fulgt den tæt siden den begyndte at genindvandre i 1995-96, og jeg kan til stadighed lære nye ting om fuglen og dens færden.

Hvornår har ørnen udfordret dig?

Ørnereder sidder højt oppe, typisk 25 meter over jorden, og jeg har flere gange mærket fuglens kraft og spidse klør. Men jeg tænker mig godt om, før jeg klatrer op og tager ikke unødige chancer. Jeg bruger sikkerhedslinje, hvor det kan lade sig gøre, tjekker altid hvor rebet ligger og sørger for, at der er noget under til at tage faldet, hvis en gren knækker i friklatring.

Ørneungerne kan ringmærkes fra de er 35 dage gamle, og her er de til at håndtere. Men de er først klar til at få GPS på ryggen efter ca. 60 dage, og i mødet med sådan en fuldfjeret og kampklar krabat, skal du altså vide, hvad du laver. En enkelt gang har jeg stået på en gren i 30 meters højde i friklatring med en ung ørn solidt plantet i armen. Klørene går igennem kødet som en kniv gennem smør, og når kloen først lukker sammen, er det svært at få den til at slippe igen.

Hvad er din største glæde ved at lave ØrneTv?

Det inspirerer mig enormt at mærke den kollektive forventning og glæde fra tusindvis af mennesker, der følger med på skærmen, og jeg føler mig utrolig heldig at have denne helt unikke mulighed for at være så tæt på livet i en ørnerede. Efter hundredvis af timer kan jeg efterhånden afkode hver ørns personlighed og adfærd. Ansvar for ØrneTv er en kæmpe tillidserklæring, og jeg gør mit allerbedste for at det skal fungere. ●

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

Se det store udvalg
af DOF BirdLife Optik
på vores webshop
naturbutikken.dk

GODE BEGYNDERKIKKERTER

En model som *DOF BirdLife Starling* (Stæren) eller *DOF BirdLife Lapwing* (Viben) er til begynderen eller førstegangskøberen, til gåturen i skoven, til at studere fuglene i haven eller til dig, som blot ønsker en ordentlig kikkert, du kan få glæde af i mange år uden at skulle investere flere tusinde kroner.

STARLING 8X42 SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 8x
Synsfelt ved 1000m: 129m
Nærfokus: 1,2m
Vægt: 755g

—
Pris kr. 1.899,-
Medlemspris kr. 1.804,-

LAPWING 10X42 SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 10x
Synsfelt ved 1000m: 114m
Nærfokus: 1,2m
Vægt: 755g

—
Pris kr. 1.999,-
Medlemspris kr. 1.899,-

KIKKERTER TIL DEN GARVEDE

DOF BirdLife Raven (Ravnen) og *DOF BirdLife Osprey* (Fiskeørnen) er blandt vores mest solgte kikkertter i Naturbutikken. Med en sublime skarphed og et enormt synsfelt er du sikret den ultimative oplevelse. Du forkæles med imponerende lysstyrke, som er noget af det kunderne ofte påpeger, når de prøver kikkerten i butikken.

RAVEN 8X42 SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 8x
Synsfelt ved 1000m: 140m
Nærfokus: 1,5m
Vægt: 715g

—
Pris kr. 3.899,-
Medlemspris kr. 3.704,-

OSPREY 10X42 SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 10x
Synsfelt ved 1000m: 112m
Nærfokus: 1,5m
Vægt: 692g

—
Pris kr. 3.999,-
Medlemspris kr. 3.799,-

KIKKERTER TIL DEN KOMPROMISLØSE

DOF BirdLife Condor (Kondoren) og *DOF BirdLife Albatros* (Albatrossen) er to nye modeller, der har blæst os bagover. Billedet er så rent og skarpt, at man nærmest glemmer, at man kigger gennem glas. Ergonomien er i top og sikrer en god balance af vægtfordelingen. En kikkert til dig der sætter pris på det "ekstra", der gør oplevelsen ekstra fantastisk.

STARLING 8X42 SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 8x
Synsfelt ved 1000m: 129m
Nærfokus: 1,2m
Vægt: 755g

—
Pris kr. 1.899,-
Medlemspris kr. 1.804,-

LAPWING 10X42 SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 10x
Synsfelt ved 1000m: 114m
Nærfokus: 1,2m
Vægt: 755g

—
Pris kr. 1.999,-
Medlemspris kr. 1.899,-

ØRNENS DAG 2023:

STORE NATUROPLEVELSER OG HYGGELIGT FÆLLESSKAB

AF KARINA DEMUTH

Søndag den 26. februar inviterer DOF til Ørnens Dag med spændende fugleoplevelser i det danske vinterlandskab. Alle er velkomne, og alt på dagen er gratis – både for medlemmer og ikke-medlemmer.

Foto: Torben Andersen

Havørnen har et vingefang på op til næsten 2.5 meter, og så er den nærmest firkantet at se på nedefra. Derfor bliver den også kaldt 'den flyvende dør'. Her med en vandrefalk i halen.
Foto: John Larsen

Kæmpestore vingefang, stærke næb, skarpe klør, store naturoplevelser og hyggeligt fællesskab – søndag den 26. februar inviterer DOF til Ørnens dag, hvor vi med særligt fokus på ørnene sammen ser på et mylder af spændende vinterfugle og tager hul på en ny fuglekiggersæson.

“Ørnens dag er nok det nærmeste, vi kan komme på ørnegaranti. Februar er nemlig et af de tidspunkter, hvor havørnene er mest aktive i luften, og så er de nemme at få øje på, fordi der endnu ikke er blade på træerne,” siger DOF’s direktør Sigrid Andersen.

“Vi har på forhånd udvalgt de bedste ørnelokaliteter, og over hele landet står en hær af frivillige klar til at fortælle om alt det fantastiske, de ved om de storslædede rovfugle. Noget af det, der løfter dagen er, at vi er så mange, der kigger på fugle sammen, heraf selvfølgelig en del DOF’ere og andre garvede fuglekiggere, men også folk, der slet ikke ved noget om fugle men som synes, at det er

spændende at se en havørn eller få udpeget en skarv. ”

Udsigtspunkt med eget ørnepar

Et af de mange steder i landet, hvor du kan komme til Ørnens Dag, er ved Strandpromenaden i Jyllinge ved Roskilde, som blandt andet er valgt for sin fantastiske udsigt over fjorden, og for de gode parkeringsmuligheder der sikrer, at de mange gæster ikke skal køre forgæves.

“Da vi har ‘vores eget’ fastboende ørnepar, der yngler bare et par kilometer herfra, er vi nok et af de steder i landet, hvor der er allerbedst chance for at se ørn i mange forskellige situationer,” siger VUC-lærer Solveig Jonasson, der er en del af det faste team i DOF Roskilde.

“De lokale ornitologer og fuglekiggere i området føler et ejerskab til ørnene, og de folk, der ikke ved det i forvejen, bliver utrolig glade, når de hører, at vi har flere ynglende ørnepar i området. Fordi fuglene er så kæmpestore, kan man næsten ikke undgå at få øje på dem, når de glider over fjorden for at fouragere, flyver til og fra reden inde i Østskoven med

ekstra grene til reden, eller bare sidder på en sten eller øverst på en gren i et træ, mens kragerne skræpper op i luften omkring dem, blichønsene klumper sig panisk sammen på vandet og ænderne og gæssene letter i flok, så snart der er ørn i sigte.

Ofte vil en eller flere ørne sætte sig til hvile tæt på, så vi både kan se dem med det blotte øje og derefter helt tæt på i en telelinse, og et af højdepunkterne er selvfølgelig, når de dykker efter en fugl eller en fisk og flyver afsted med byttet i deres enorme fangere. Her i Jyllinge har flere hundrede mennesker fulgt med i kikkerter og teleskoper, når en ørn tog en blichøne eller andet bytte, og sådan noget er selvfølgelig en måske lidt barsk, men også uforglemmelig naturoplevelse for alle.

Varme drikke og spændende vinterfugle

Mødestedet i Jyllinge er på Ørnens Dag fuldt bemandet af frivillige DOF’ere fra kl. 10-14, og i løbet af dagen er der rig mulighed for at høre om ørnenes fantastiske liv og spørge løs om alt, hvad der har med fugle at gøre, og få sig nogle spændende

Havørnebestanden i Danmark er vokset de seneste mange år, så chancerne for at se ørn er gode.

Foto: Bo Svensmark

kig i de opstillede teleskoper. Den lokale naturvejleder fra Nationalpark Skjoldungernes Land tænder bål, sørger for te, kaffe og solbærsaft varmet over bål, og der er selvfølgelig også børnekikkerter og teleskop i børnehøjde.

”Et andet trækplaster er vores efterhånden noget medtagne papmache-havørn i naturlig størrelse, og banneret der viser havørnens enorme vingefang,” fortæller Solveig Jonasson. ”De fleste børn vil også rigtig gerne høre lidt om

Ørneklubben, og alt på dagen er gratis, undtagen kagerne fra kageboden, der drives af en klasse fra den nærliggende skole.”

Ørnens dag afholdes i 2023 på 20 forskellige steder i landet, og på dof.dk/ørnensdag kan du se en oversigt. Når der ikke lige er ørn på himlen, vil der være lejlighed til at stille skarpt på vinterens øvrige fugleliv, der kan byde på alt fra pipeand, hvinand, troldand, gråand og gravand til knopsvane, bramgås, canadagås, blisgås, forskellige arter af skallesluger

og lappedykker, skarv, sølvmåge, svartbag, hættemåge og stormmåge til ravn og rovfugle som vandrefalk, tårnfalk, musvåge og spurvehøg.

Det er ikke nødvendigt at tilmelde sig på forhånd, og arrangementet er åbent for alle – også ikke-medlemmer, børn, nye fuglekiggere og alle andre, der har lyst til en frisk dag og en god naturoplevelse i det danske vinterlandskab. Husk varmt tøj, gerne også en kikkert, hvis du har det. Og ellers sørger vi som sagt for, at du kan låne. Vi glæder os til at se dig! ●

VIL DU MED PÅ ET STORT EVENTYR?

Lille Tibet

Fantastisk natur, en farverig og fascinerende kultur og vidunderligt dyreliv gør ethvert besøg i "Lille Tibet" til en uforglemmelig oplevelse. Området ligger i det allernordligste Indien, på kanten af Himalaya.

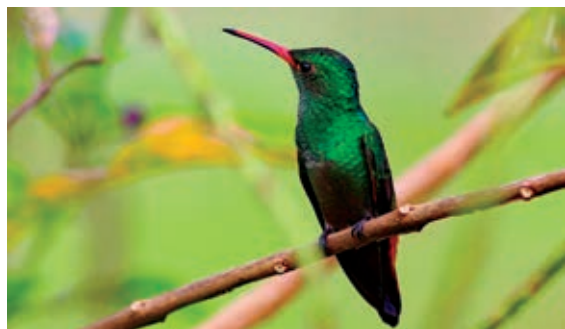
17. - 29. november 2023 kr. 35.885

Rwanda

På denne rejse kan du få en oplevelse du aldrig glemmer, nemlig at komme tæt på de imponerende bjerggorillaer, der kun lever i grænseområdet mellem Rwanda og Uganda.

1. - 11. november 2023 - ring for pris

Costa Rica

Denne rejse er for dig der gerne vil komme tæt på den enestående natur og opleve et unikt dyre- og fugleliv. Costa Rica er et spændende rejseland, hvis du vil opleve eksotiske fugle i en mindre gruppe.

18. - 30. januar kr. 26.875

Sri Lanka

Rejs med til Sri Lanka – et ø-paradis der byder på skønne natur- og fugleoplevelser. Øen, der betragtes som et skjult paradis i Det Indiske Ocean, byder bl.a. på et mangfoldigt og anderledes fugle- og dyreliv.

18. februar - 5. marts kr. 20.885

SIDEN SIDST DANMARK

AF ANTON LIHN

DER ER LYSPUNKTER I REGERINGENS VISION FOR NATUREN, MEN ALT FOR MEGET ER UAFKLARET

▲ Sortand primo maj. Foto: John Larsen

Lyspunkterne er blandt andet en biodiversitetslov, beskyttelse af 30 % hav og flere nationalparker, men der mangler blandt andet konkrete mål for beskyttelse på land, og ambitionerne på havet bør være endnu større, mener DOF BirdLife.

Under valgkampen stillede DOF BirdLife og 25 andre organisationer og fem politiske partier krav om en biodiversitetslov. Og det er positivt, at den nu ser ud til at blive virkelighed.

Men det er meget ærgerligt, at SVM-regeringen har undladt at sætte konkrete mål for, hvor stor en del af det danske landareal, der skal beskyttes.

Regeringen har til gengæld meldt et konkret mål ud om 30 % beskyttet hav. Men som havnation har Danmark et særligt ansvar for det marine liv. Derfor bør regeringen være ekstra ambitiøs og øge beskyttelsen ud over EU's mål om 30 %. /AL

DANMARKS FUGLE: NYT WEBSITE SKAL GØRE DANSKERNE TIL FUGLEKENDERE

▼ Danmarks Fugle, Jan Skriver, DOF BirdLife

Foto:xx

Ved du hvad en rødbrun æder, hvor mursejlerne flyver hen om vinteren eller hvor udbredt havørnen er?

Det nye website Danmarks Fugle giver svar på det hele og meget mere, om 314 fuglearter man kan møde i Danmark. Det er læring og ny viden for alle fra nybegynderen til nørden.

Hver enkelt fugl er præsenteret på sin egen side med fakta, fotos, stemme og store mængder viden i unikke kort og grafer, der automatisk opdateres med højaktuelle data fra blandt andet DOFbasen, hvor observationer løbende strømmer ind fra fuglekiggere rundt om i landet.

Danmarks Fugle er finansieret af 15. Juni Fonden. Lær mere om fuglene på dof.dk/danmarksfugle. /AL

▼ Skovspurv. Foto: Jan Skriver

▼ Gråspurv. Foto: Jørn Skeldahl

▼ Skestork. Foto: Jan Skriver

SKESTORKE TALT FRA DRONE

I en tid, hvor Danmarks sølvmåger fattes føde af foderrester fra minkindustrien, kan det være risikabelt at yngle i tæt naboskab med de store måger.

Derfor er de største danske kolonier af skestorker blevet talt ved hjælp af drone i seneste ynglesæson, så de sjældne ynglefugle ikke er blevet forstyrret væk fra æg og små unger med efterfølgende risiko for mågeangreb.

“Tællinger af kolonirugende kystfugle fra drone har klare fordele. Dels forbliver de rugende fugle på reden, når man flyver over kolonien med dronen, bare man overholder forskrifterne. Havterne kan eksempelvis være følsomme. Dels får man meget præcise opgørelser, fordi fotos kan gennemgås i detaljer hjemme ved computerskærmen,” siger Thomas Bregnballe, der er seniorforsker ved Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet.

I 2022 er der kun noteret 487 ynglepar fordelt på otte skestorkkolonier. /Jan Skriver

SKOVSPURVEN ER BLEVET BYBO OG HAR OVERHALET GRÅSPURVEN

Gråspurven har mistet terræn i Danmark, mens dens nære slægtning skovspurven har taget nye levesteder i besiddelse, særligt i byer og haver.

Både DOF's punktællinger, der hvert år tager pulsen på den danske fuglefauna, og de flerårige nationale Atlas-undersøgelser fortæller om tilbagegang for gråspurven og fremgang for skovspurven.

“Selv om gråspurven også har nogle af sine største forekomster i den tætteste bymæssige bebyggelse, er den i højere grad end skovspurven knyttet til landbrugslandet. De senere år er mange stalde dog blevet hermetisk lukket, så gråspurven har fået sværere ved at finde føde og redesteder. Der er også færre husdyr, der kommer på græs, så gråspurven dermed har mistet fødeemner. Disse faktorer er formentlig en del af forklaringen på, at gråspurven er gået meget tilbage, mens skovspurven, der i højere grad er en havefugl, er i fremgang,” siger Thomas Vikstrøm, der er biolog i DOF. /Jan Skriver

Repræsentantskabsmøde

DOF's forårsrepræsentantskabsmøde finder sted i dagene **22. til 23. april 2023** på Hotel Comwell Rebild Bakker i Skørping.

Dagsordenforslag skal være repræsentantskabets forretningsudvalg i hænde senest 4 uger før mødet. Eventuelle spørgsmål rettes til Mia Ilander Albrechtsen i Fuglenes Hus tlf. 33 28 38 30

BLÅ BOG

Henrik Wejdling, 66 år, har været medlem af DOF siden han var 10 år. Uddannet Cand.techn.soc ved Roskilde Universitet i perioden 1976-1985.

Har arbejdet med affald, genbrug, spildevand, miljøtilsyn, naturformidling og undervisning i blandt andet Miljøministeriet, Holmegaard Kommune, Slagelse Kommune og DAKOFA – Dansk Kompetencecenter for Affald.

Arbejder i dag i Affald Plus, et fælleskommunalt affaldsselskab for seks syd- og vestsjællandske kommuner.

Har undervejs i livet også fået tid til sine tre børn, der har beriget ham med fem børnebørn.

DOF'S HÆDERSPRIS 2022: **WEJDLING** VISER VEJEN

AF JAN SKRIVER. FOTO: OLE FRIIS LARSEN.

Han kæmper for et grønt helhedssyn med større naturkvalitet og øget artsrigdom langs skovveje og markveje, ja overalt i den danske natur. Det har han gjort med afsæt i viden og visioner i årtier, og for sin indsats i miljøets og fuglenes tjeneste modtager Henrik Wejdling DOF's hæderspris.

Han er rap i replikken med en aldrig svigtende kurs mod sagens grønne kerne. Hans pen kan være både poetisk, skarp og hvæset som ørnekløer, og han er hurtig med ord som en standupkomiker. Men det er ramme

alvor, når Henrik Wejdling ytrer sig om miljøets tilstand i et land, hvor landbruget lægger beslag på 60 % af al jord, mens det påvirker miljøets tilstand i de øvrige 40 % af fædrelandet samt fjorde og indre farvande med.

Det er lige så ramme alvor, når han på vegne af DOF i Skovrådet, der rådgiver miljøministeren, stiller skarpt på fraværet af fugle i drænedes skove, hvor naturkvaliteten kan være svær at få øje på for bare produktionsstræer i snorlige rækker.

Som knægt i slutningen af 1960'erne, nyuddannet og miljøbevidst i 1980'erne og i dag en erfareren, myreflottig frivillig i grønne organisationer kender han udviklingen i naturen og kulturlandskabet på godt og navnlig ondt.

Han har ikke kun læst sig til en erkendelse af naturens ringe tilstand. Han har set tilbagegangen i flora, fauna og fugleliv med egne øjne, og han har oplevet forarmelsen i det fri med egne sanser på hjemegnen omkring Ravnstrup ved Næstved, hvor han har boet det meste af sit liv.

“

Jeg husker, at min skolevej forår og sommer var en symfoni af fuglesang.

”

Fuglesangen, der forstummede

“Min barndoms skolevej på Sydsjælland gik gennem et landskab med ni husmandssteder. Et luftfoto fra 1954 viser, at disse små landbrug havde godt 50 forskellige marker hver på få hektar. I dag er husmandsstederne lagt ind under to storlandbrug, og der er kun fire marker tilbage. Jeg husker, at min skolevej forår og sommer var en symfoni af fuglesang med bomlærker og sanglærker. Der var viber på de fleste parceller, og om sommeren kunne vi om natten høre agerhønsene. På husmandsstederne yngede rigtig mange landsvaler, og der var stenpikkere i landsbyens udkant. I dag, da skolevejen er blevet en del af min 16 kilometer lange vej

på cykel til arbejde, er fuglesangen næsten forstummet. Sidste år hørte jeg tre syngende sanglærker, en agerhøne og jeg så et enkelt par landsvaler på et hobbylandbrug med kreaturer. Bomlærkerne, viberne og stenpikkere er forsvundet”, fortæller Henrik Wejdling.

Hvis han med naturindhold som kriterium skal give det dyrkede danske landbrugsland karakter på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er topkarakter, kan han som censor kun strække sig til karakteren 1 og allerhøjest et 2-tal.

Mindre marker, flere insekter

Skovnaturen i Danmark er i næsten lige så ringe en forfatning, hvad angår biodiversitet, men både til lands og til skovs er der lyspunkter i sigte, hvis man tager et sæt optimistiske briller med fremtidssyn på, mener Henrik Wejdling.

“Jeg kan godt se for mig, at markerne begynder at skrumpes i takt med, at robotter overtager dyrkningen fra de kæmpe-apparater, vi ser i dagens moderne landbrug, hvis afskrivnings- og driftsomkostninger er astronomiske. Forhåbentlig vil landbruget efterhånden indse, at natur med flere insekter til bestøvning og biologisk kontrol med skadedyr er vejen frem til afløsning for den nedadgående spiral, hvor industrilandbruget fjerner mere og mere natur, så der er brug for endnu flere pesticider, der resulterer i endnu færre bestøvere og naturlige fjender. I skovnaturen er den massive udpegning af urørt skov, primært i statsejede arealer, en Guds gave til biodiversiteten. Naturlig succession og naturlig hydrologi, altså urørte, vådere skovområder, er kodeord på vejen mod en rigere skovnatur. Det aktuelle boom i efterspørgslen efter energitræ tegner dog ikke det bedste perspektiv for naturkvaliteten i skovnaturen, men med den voksende bevågenhed, der er omkring biodiversitetsvenlig skovdrift, vil vi med lidt tålmodighed se en bedring af naturkvaliteten i de danske skove”, siger Henrik Wejdling.

Arbejdshest og trumfkort i DOF

De rosende ord fløj i flok, da Egon Østergaard, formand for DOF, på foreningens repræsentantskabsmøde i november holdt hæderstale for Henrik Wejdling, før han modtog hædersprisen anno 2022.

“Jeg forstår i virkeligheden ikke, at du også har tid til et professionelt job ved siden af alt det, du laver i og for DOF. Du er en arbejdshest af de helt store, en sejtrækker man kan stole på i al slags vejr. På skovområdet har du på allerfornemmeste vis repræsenteret DOF, når kampen for mere natur i skovene skulle kæmpes, enten det drejede sig om mere dødt ved i produktionsskove eller bedre beskyttelse af store rovfugles redetræer. Du er vores trumfkort, når hverken kongen eller dronningen slår til. Og der er ikke mange i kongeriget, der har så stor en viden om landbrug og fugle, som du har. Heldigvis har vi stadig gavn af dine kompetencer i DOF's Naturpolitiske Udvalg”, sagde Egon Østergaard i sin takketale til Henrik Wejdling, der i sammenlagt 20 år har siddet i foreningens hovedbestyrelse og i to år var DOF's næstformand.

En af Wejdlings yndlingsfugle, bynkefuglen, kan med den rette naturpleje måske komme tilbage i landskabet. Foto: Jan Skriver

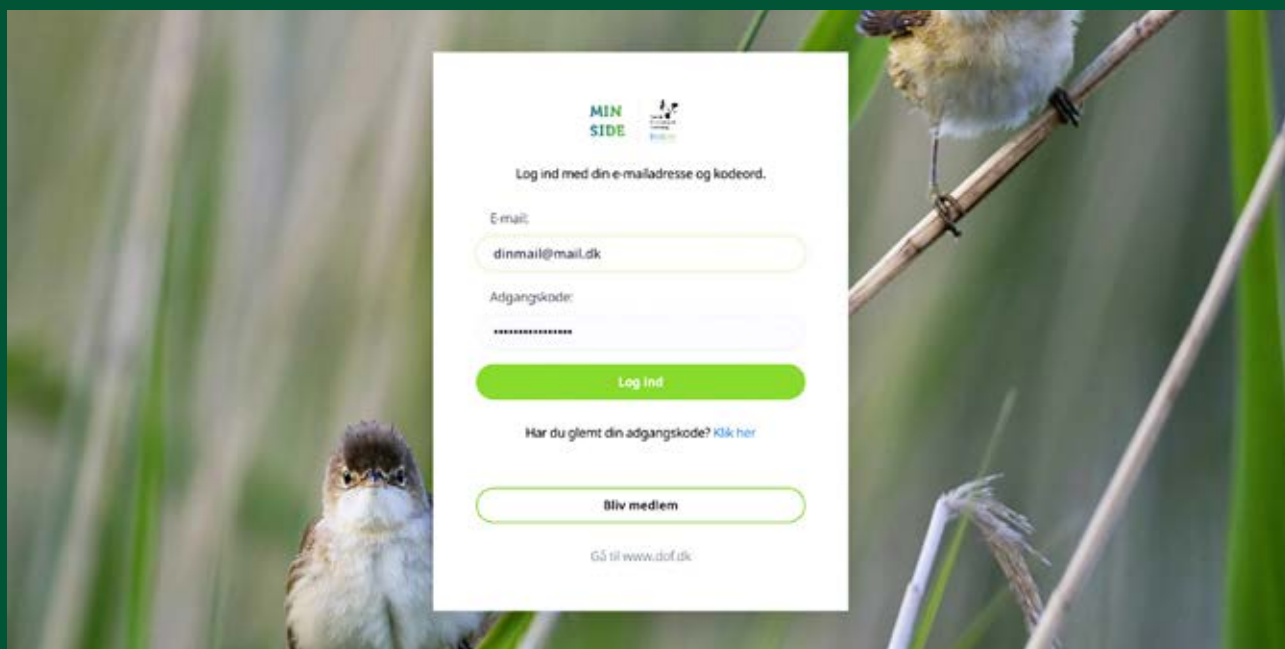
I 2020 valgte Henrik Wejding at trække sig ud af hovedbestyrelsen. Naturligvis ikke for at læne sig tilbage, men for bedre at kunne fordybe sig i samspillet mellem fuglene og landbrugsdriften.

Det har foreløbig resulteret i blandt andet referencenotatet bag folderen "Fuglevenlig brak, en prak-

sisnær guide", som er sendt bredt ud i landbrugskredse. Folderen vil forhåbentlig blive brugt flittigt, når landbruget som led i en EU-reform skal udlægge fire procent af dets marker til ikke produktive arealer de kommende år.

Da kommer Henrik Wejdings yndlingsfugl, bynkefuglen, måske

tilbage som før industrilandbruget overtog landskabsscenen. Engang var bynkefuglen almindelig langs veje og på marker, og han så den på sin vej til skole. I dag må han afsted til de naturplejede højmoser i den fredede Holmegårds Mose, hvis han vil høre bynkefuglens vemodige sang. Landbruget levner den ikke længere plads. ●

PSST... Vi har fået ny Min Side!

Læs alle magasiner fra DOF året rundt online, hold øje med dine medlemsfordele og tilvælg nyhedsbreve på Min Side.

DOF's medlemsportal 'Min Side' er blevet opdateret til en ny og bedre version, som kræver at du logger dig ind på ny på minside.dof.dk. Der er dermed ingen tid at spilde med at få dit login op at køre!

Sådan logger du på Min Side:

1. Når du første gang logger ind på Min Side via minside.dof.dk skal du trykke på 'Glemt adgangskode' og skrive din e-mailadresse i feltet.
2. Herefter modtager du en e-mail, hvor du kan oprette en ny adgangskode. (Husk at kigge i spam/uønsket mail, hvis du ikke kan finde den).
3. Du er nu klar til at logge ind på Min Side med din e-mailadresse og din nyoprettede adgangskode.

Hvis du oplever problemer med at logge ind på Min Side, er du meget velkommen til at kontakte os på dof@dof.dk, så vi kan hjælpe dig. Problemet skyldes sandsynligvis, at vi ikke har din nuværende e-mail registreret i vores system.

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

Se det store udvalg
af DOF BirdLife Optik
på vores webshop
naturbutikken.dk

"Jeg er naturfotograf og har måtte lægge mit kamera fuldstændig til side, da jeg blev helt frustreret over hvor skarpt og lækkert alt var på teleskopet frem for i mit spejlreflekskamera".

Emil Poulsen, professionel naturfotograf

ANMELDELSE AF GOLDEN EAGLE 35-70X 100MM TELESKOP

Leder du efter et teleskop, som du ikke skal tage dig af, men hvor det tager sig af dig? Så er Golden Eagle teleskopet perfekt til dig!

Tekst og foto/ Emil Poulsen

DOF BirdLife Golden Eagle (Kongeørnen) er et teleskop, der har givet mig oplevelse på oplevelse. Med sin hårdføre konstruktion samt bjergtagende ydeevne i felten sørger den for, at du får en uforglemmelig oplevelse, når øjeblikket opstår, og fuglen endelig viser sig frem.

Hele konstruktionen er lavet af Magnesium, som gør det dejlig let, men også rigtig robust og stærk. Dermed behøver man ikke at campere i sit fugleskjul for at skåne sit udstyr for vind og vejr.

Teleskopet er nemt at betjene, og man skulle næsten tro, at det var lavet til nybegyndere med den store fokusring. Den har en blød resistens og glidende overflade, når man drejer på den, som gør, at hele stativet ikke står og

ryster. Udover det så har den sin forstørrelsesring, som sidder lige ved øjestykket. På trods af sin kæmpe zoomrækkevidde, så er det ikke mere end et par centimeter, du skal dreje, før at du går fra 35x til 70x.

DOF BirdLife Golden Eagle teleskopet er specialiseret i at kunne give dig en fremragende oplevelse – også på dage med dårligt lys og forhold. Der er intet som udstyr, der bare spiller, og jeg har haft rigtig meget glæde af at have fået fingrene i det her teleskop.

Læs hele anmeldelsen i *Naturbutikkens katalog side 6-11*

GOLDEN EAGLE SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 35-70x
Synsfelt ved 1000m: 17-34 m
Nærfokus 11 mm
Vægt: 2908 g
Vandtæt: Ja
Længde: 475 mm

Pris kr. 15.999,-

Medlemspris kr. 15.199,-

Fås også som
komplet sæt med
kulfiberstativ og
rensesæt til kun
16.999,-

BYD BYSVALEN VELKOMMEN MED EN REDE

AF JESPER TOFT

Bysvalen bygger rede på bygninger og vender tilbage til samme sted år efter år. Hvis reden er gået tabt, er en kunstig rede af træbeton en glimrende erstatning. Også for nye unge svalepar er en indflytningsklar bolig med til at sikre en god start på ynglesæsonen.

Hvert år vender bysvalen tilbage fra Afrika for at yngle i Danmark, og den er ventet af mange som et sikkert tegn på forår. Først ankommer de ældre fugle, der vender tilbage til deres rede fra sidste år, og to-tre uger efter ankommer de unge toårs fugle, som skal yngle for første gang. Da de fleste gamle reder på det tidspunkt for længst er optaget, bliver de unge ofte nødt til at bruge første del af ynglesæsonen på at bygge sig en ny rede.

Bysvalerne er sociale og semi-koloniale. Nogle yngler for sig selv eller i mindre grupper med fire-fem reder, mens andre yngler i store kolonier med mindst ti reder og ofte mere end 30 reder. Der er en tendens til, at de største kolonier findes på landet, mens de mindre findes i byerne.

Hjælper hinanden med byggeriet

Bysvalen bygger sin rede af vådt lerholdigt mudder under tagudhæng, på tagspær og på facader. Reden er kugleformet og helt lukket med et lille hul til ind- og udflyvning

øverst oppe, og bysvalen foretrækker at genbruge en gammel rede i stedet for at bygge en helt ny. Selve byggeriet, der kræver ca. 1000 små næbfulde af lerklumper, tager nemlig op til to uger. Indvendigt fores reden med små fjer, som indsamles af hannen. En ny rede vil typisk blive bygget tæt på en gammel, og i løbet af ynglesæsonen får parret to-tre kuld unger med tre kuld i gamle stabile reder. Bysvalens liv er kort, gennemsnitligt kun to-tre år. Enkelte kan dog blive op til fem-seks år, og den ældste fundne bysvaler levede hele 14 år og 6 måneder.

Bysvaler i kolonier hjælper hinanden mod gråspurve, der ofte prøver at overtage en næsten færdigbygget rede. Dels direkte ved i flok at forsvare reden mod indtrængende gråspurve under opbygningen, og dels indirekte ved at hjælpe det udsatte par med at bygge deres rede færdig. Ved denne fælles redningsaktion kan byggeriet afsluttes på et par timer, hvorimod det for det enkelte par ellers ville tage flere uger at få hjemmet klar til indflytning.

Foto: Helge Sørensen

Bysvalen bruger mudder som byggemateriale til reden, og jo højere jordens lerindhold er, jo flere år vil reden efterfølgende holde. Foto: Steen E. Jensen

Bysvalereder i træbeton fås blandt andet hos Naturbutikken.dk. Foto: Anthony King Nature/Shutterstock

Også i reden holder bysvalerne sammen. I en enkelt rede har man fundet op til 11 sovende familie-medlemmer, her iblandt både nye unger, unger fra de første to kuld plus forældrefuglene. Der må have været trængsel! Ved dårligt vejr med deraf følgende ringe fødemængde kan bysvalens unger gå i en dødelignende tilstand med nedsat kropstemperatur. På den måde kan de overleve i perioder, hvor de ellers ville sulte. Det samme gør sig i øvrigt gældende for mursejlernes unger. En anden lidt usædvanlig adfærd er, at ungerne fra første kuld kan hjælpe til med at fodre ungerne fra andet kuld.

Mangel på levesteder, mudder og mad

Bysvalernes antal er herhjemme ifølge DOF-basen stabilt, især i landsbyer og på gårde, hvor der er varierende græsarealer, vådområder, dyr på marken og derfor

også mange insekter. I større byer derimod er antallet af bysvaler på tilbagegang.

Den største trussel, især i byerne, er mennesker, der på trods af at redene er fredet, alligevel river dem ned og opsætter net for at forhindre nye svalbyggerier. En anden trussel er de moderne byggeriers konstruktion. Bygninger af glas egner sig for eksempel slet ikke til bysvalereder, ligesom diffusionsåbne overflader betyder, at svalernes reder ikke er så holdbare som normalt. Samtidig har tagenes udformning ændret sig i retning af færre tagudhæng, og samlet betyder det, at bysvalerne i dag har sværere ved at finde egnede redepladser i byerne. Hertil kommer manglen på adgang til vådt og lerholdigt mudder i vores stenbelagte bymiljøer. Vådt mudder er nemlig en vigtig faktor for bysvalernes valg af redested, da der skal være adgang til byggematerialer i en afstand af ▶

Seks fordele ved reder af træbeton

Reder i træbeton er særdeles holdbare og kan benyttes i mange ynglesæsoner.

De kunstige redeskåle sikrer med deres rette placering, at bysvalerne bydes velkommen af både boligejere og mulige lejere.

Rederne giver ynglesteder i områder, hvor svalerne ikke har adgang til mudder.

De skaber ynglemuligheder i områder, hvor bygningernes facader er for glatte til at kunne fastholde en rede i en hel ynglesæson.

De muliggør, at bysvalerne kan begynde at yngle, så snart de ankommer om foråret, og ikke skal bruge dyrebar energi på at bygge en ny rede eller reparere en eksisterende. Det giver gode muligheder for op til tre kuld på én sæson.

Træbetonrederne er det perfekte alternativ til bysvaler, der har fået deres bo ødelagt for eksempel på grund af renovering eller malerarbejde.

gerne 150 meter og maksimalt 300 meter fra reden. Endelig er bysvalens trivsel truet af mangel på insekter. Bysvalen fanger insekter lidt højere oppe end landsvalen, men lavere end mursejlerne, der fanger insekter højest oppe i luften. I kolde og regnfulde somre kan mængden af insekter være mindre, og det vil direkte påvirke bysvalens ynglesucces og dermed bestand.

Reddet af reder i træbeton

Hvis du er så heldig at have bysvaler boende og gerne vil beholde dem, måske bare et andet sted på din bygning, kan du opsætte reder af træbeton på en måde, der ikke giver udfordringer med ekskrementer.

Det er netop, hvad en gruppe bysvalevenner i Bruxelles har gjort. Gruppen begyndte at tælle beboede svalereder i 1992 og 10 år frem, og i løbet af denne periode faldt antallet af reder så kraftigt, at der kun var 33 tilbage i 2002. For at byens svaler ikke helt skulle forsvinde, besluttede de belgiske bysvalevenner at opsætte dobbeltreder fremstillet af træbeton i nærheden af de eksisterende bysvalekolonier. Mindst femseks reder sammen og altid i nærheden (4-500 meter) af eksisterende kolonier. Det gav bysvalerne et indtryk af en stor og attraktiv koloni, hvor der var gode muligheder for at slå sig ned.

Rederne blev alle opsat under tagudhæng med beskyttelse mod sol og regn, i mindst fire meters højde og med frie ind- og udflyvningsmuligheder. Det kræver nogle facader uden grønne bevoksninger og uden store træer, der står for tæt på. For at beskytte facaderne mod ekskrementer blev rederne sat op i tagudhænget ca. 20 cm fra facaden, og hvor denne løsning ikke var mulig, opsatte man i stedet et hvidt bræt to meter under rederne og tre centimeter fra facaden. På den måde opfanger man ungerne ekskrementer på brættet, og efterfølgende kan man bruge klatterne som fin kvælstofgødning i byens haver.

Indsatsen har vist sig at være særdeles effektiv, og i 2019 kunne det belgiske team optælle 380 beboede reder. Næsten tre gange så mange som i 1992 og til glæde for både bysvalen og byens mennesker. ●

Foto: Peter Dam

Tiltræk svalerne med kald

Reder af træbeton kan være med til at stoppe bysvalens tilbagegang i byerne. Især de unge to-års fugle, der skal yngle for første gang, kan tiltrækkes ved at afspille en optagelse af artens kald. Kaldet, som skal være et miks af kolonikald og hannens kærlighedskald fra reden, afspilles morgen og aften fra midten af maj til slutningen af juni, dog ikke når vejret er koldt og regnfuldt.

Et andet trick til at lokke svaler til nyopsatte reder er at smøre træbetonen med lidt mudder. Det vil gøre dem ekstra attraktive for boligsøgende svaler.

Ulovligt at fjerne reder

Nogle mennesker fjerner af uvidenhed svalereder for at undgå ekskrementer på facaden. Det er imidlertid ulovligt at fjerne reder med æg eller unger i henhold til Jagt- og Vildtforvaltningslovens § 6, stk. 2 og § 7 stk. 2. Hvis du alligevel ser det ske, skal du straks anmelde det til Naturstyrelsens lokale vildtkonsulent. Påpege gerne, at hvis der gives dispensation til fjernelse af rederne, bør der samtidig opsættes samme antal kunstige reder til bysvalerne i nærheden - vel at mærke for den ansvarliges regning.

Foto: John Larsen

Foto: Peter Dam

Bysvalen er en formidabel flyver, der med over 70 km i timen fanger små flyvende insekter, helt op til 9.000 om dagen. Hvis du hader myg, må du elske bysvaler!

PÅ SPORET

TEKST OG FOTO AF VERNER FRANDSEN

Rørhønsens
spor, ofte med
ombukket
bagtå.

Naturen er fuld af oplevelser, og selv når fuglen er fløjet, er der altid spor tilbage på gerningsstedet. Så find din indre naturdetektiv frem og kom med på jagt efter fodaftryk, ekskrementer, gylp og fjer og lær at aflæse de skjulte historier.

Fugle sætter mange slags spor i naturen, fra fodspor over ædespor, ekskrementer, gylp, reder og fældefjer, og studiet af sporene går fint hånd i hånd med vores mere direkte observationer og gør os klogere på, hvordan fuglene lever deres liv.

Med nysgerrighed kan man snart finde nye sammenhænge. I sne er det oplagt at kigge efter fodspor og vingemærker i haven, på marker og åbne områder uden vegetation, og også på stranden kan der være alt fra fodspor, ekskrementer, gylp og borehuller til lette tegninger af vadefuglenæb.

I skoven skal du gå efter højskov uden for megen undervegetation og kigge op efter reder og kalksprøjt på stammer og ned efter fjer, pluksteder, ekskrementer og gylp.

I stedet for at opsøge sportegnene, kan du også iagttage fuglene på afstand. Se hvad de foretager sig og derefter studere stedet og se, hvilke sportegn de har efterladt. Tag foto med mobilen af sporet, og husk en form for målestok, der illustrer størrelsen, fx et bundt nøgler eller en skosnude. Noter også gerne GPS-koordinater. Det er meget nyttigt, hvis du en anden gang ønsker at genfinde en rede, et spætteværksted eller andet.

Fodspor

Spurvefugle, rovfugle og duer har en bagtå på længde med de korte tæer. Vinklen mellem de yderste tæer er ca. 45 grader, og de bevæger sig i gang, trav eller hop.

Vadefugle har en kort, skæv bagtå eller slet ingen. Vinkel på ca. 90 grader mellem de yderste tæer, og de bevæger sig altid i gang. ►

Andefugle har lille bagtå. Vinklen mellem ydertæerne er ca. 90 grader, og fuglene vralter med tæerne lidt indad. **Mågernes** spor ligner andefuglenes, men man ser ikke bagtåen, der sidder lidt højt på benet, og fuglene benytter både gang og hop.

Rørhønen har meget slanke tæer og en kort bagtå, der ofte sidder vinkelret ud til siden. Gang og løb.

Fiskehejren har en bagtå, der er halvt så lang som midtertåen og sidder forskudt i forhold til denne.

Rørdrummens spor ligner, men bagtåen er forholdsvis længere. Vinklen mellem de yderste tæer er knap 90 grader, og fuglen går med ret lange skridt.

Ekskrementer

Fugle tisser ikke, derfor er det tørre, hvide urinstof altid afsat som en hinde eller den ene ende af ekskrementet. **Ugler, rovfugle, hejrer, skarver** og til dels **måger** afleverer et tyndt kalkagtigt sprøjt på jorden eller ned ad stammer. **Spurvefugle** laver en klat, der hænger nogenlunde sammen med en karakteristisk hvid ende. **Kragefuglenes** er mere tynd og farver skovbunden hvidlig under deres overnatningstræer. **Gæs** laver de nydeligste osterejnelignende klatter med tydelige fibre fra den dårligt fordøjede føde, mens duer laver fine kanelsneglelignende spiraler, der findes under deres overnatningspladser. **Grønspættens** ligner nøjagtigt nogle centimeter cigaretaske i form og farve, og man kan være heldig at finde dem på skovmyretuer om vinteren ved siden af gangen, som de graver ned til de overvintrende myrer. **Vandstær** og **bjergvipstjert** afslører sig ofte ved klatter på sten langs vandløbene.

Gylp

Mange fugle, der hovedsageligt lever af animalsk føde, gylper ufordøjelige dele op, typisk under rede- og hviletræer eller ved rasteplasser.

Fiskehejrens spor kendes på størrelsen og bagtåen, der er forskudt i forhold til midtertåen.

Sporguiden 'Dyrespor i farver' er udsolgt fra forlaget, men kan lånes på biblioteket. Af Verner Frandsen (Politikens Forlag).

På skovbunden under overnatningspladsen er der både kragegylp og ekskrementer.

Gylpen er normalt afrundet og med glatte overflader, så den nemmere glider op. **Uglegylp** indeholder kranie- og knogledele, mens **rovfuglegylp** normalt mangler disse, fordi de har en stærkere mavesyre. **Sløruglegylp** er kendelige på sort farve og meget glat overflade samt indhold af spidsmuse- og muldvarpekranier. **Mågegylp**, der smuldrer let, er meget varierende på grund af det varierede fødevalg. **Kragefuglenes** gylp ligner meget gylp af de mindre mågearter, men indeholder næsten altid korn eller plantedele. Resten er fordøjet.

Vadefuglegylp, der er fast med en del sand, findes sjældent, men kig på sandflader, hvor fuglene har hvilet i flok. **Hejrefuglenes** og **skarvernes** gylp findes lettest under redepladser eller overnatningssteder, og **fiskehejrens** gylp indeholder overraskende nok ofte musehår.

Ædespor

Det mest spektakulære er et pluksted efter rovfugl, og det er oftest spurvehøgen, der har været på spil, når fjerene er plukket af og

ligger i en cirkel. Hvis ræven har hentet skroget, er der en lille åben plads i midten. Ofte er der et fint hvidt sprøjt fra midten og til siden, lavet af høgen idet den sætter af. Forskellen på pluk af rovfugl og af ræv ses også på fjerenes fane: Rovfuglene trækker fjerene ud, så fanen er hel, mens rævene bider fjerene over tæt på vingen.

“

Mange fugle, der hovedsageligt lever af animalsk føde, gylper ufordøjelige dele op.

”

Begge arter af **tornskade** spidder deres bytte på torne eller i en grenkløft til senere brug. På strandfladerne tegner **vadefuglene** fine mønstre af næbhuller. **Spætterne** er altid gode for flotte ædespor i form af nøddeskaller og huller i barken, og det er fint at se, hvordan gamle træstubbe og vindfælder kan blive dekorativt udhulede. Er man ekstra heldig, kan

man om foråret finde en række huller i løvtræ, hvor der flyder saft ud, som flagspætten slikker op. Spætter spiser også frø af grankogler, og det ses at kogleskællene står spredt ud til siden, når en spætte har fornøjet sig. **Korsnæbbene**, derimod bider hvert skæl over med deres specialdesignede næb, så hvert skæl er kløvet.

Reder

Over eftermiddagskaffen på terrassen kan man mageligt afsløre **småfuglerederne** i haven, og det er spændende at følge med i livet omkring reden og fodringen af ungerne. Så undgår man også at komme til at beskære midt igennem reden senere på sommeren. Når bladene falder af senere på året, er der rig mulighed for at opdage fine små reder langs krat og hegn eller i haven på steder, hvor man har gået tæt forbi sne-sevis af gange. Det er typisk reder af **gærdesanger**, **havesanger** eller **munk**, alle i højst en meters højde og lavet kun af tørre græsstrå.

I skoven vil 'kalksprøjt' ned ad træstammer ofte afsløre en **rovfuglerede**. ●

DUEHØGEN

– SAMMEN KAN VI VENDE TILBAGEGANGEN

AF THOMAS VIKSTRØM

Duehøgen yngler over hele landet, men bestanden er unaturligt lav. Et fælles projekt mellem DOF og Danmarks Jægerforbund har som et af sine mål at forhindre ulovlige rovfugledrab og vende artens tilbagegang.

I 2014 skete det endelig: den ellers så sky skovfugl duehøgen indvandrede som ynglefugl til København! I vores nabolande har arten i mange år været kendt for at yngle midt i storbyen, ikke mindst i Berlin og Riga. Og så var det alligevel ikke helt det samme i København, for den nye ynglelokalitet ligger 8 km fra hovedstadens centrum, så der er stadig plads til, at arten kan komme længere ind i byen. Foreløbig holder landet eneste urbane duehøgepar sig dog endnu til forstæderne.

Revirkald og byttedyr i panik

I yngletiden er det ofte på stemmen, man opdager duehøgen. Det er en betagende oplevelse at høre duehøgens såkaldte revirkald, når den allerede hen på vinteren begynder at hævde territorium. Den karakteristiske lyd, der kan minde om nogle af sortspættens kald, gjalder gennem hele skoven – for det er oftest i en skov, arten yngler. Hele året er der imidlertid også et andet velkendt forvarsel om, at duehøgen er på jagt i nærheden, nemlig et voldsomt postyr blandt de lokale kragefugle, duer og måger. Disse

typiske byttedyr for duehøgen går mere eller mindre i panik, når der er en duehøg i nærheden, og hvis man ser og hører dette optrin med flokke af de nævnte fugle, der sammen hvirvler rundt i luften, kan man næsten være sikker på, det skyldes duehøgen.

Flest i de store skove

Det er dog ikke lige nemt at få denne oplevelse alle steder i landet. Duehøgen yngler ganske vist over hele landet, men den forekommer mange steder kun ret spredt. På mindre øer som fx Ærø yngler arten slet ikke. Generelt er tætheden af ynglende duehøge størst, hvor statsskove dominerer som i Nordsjælland, Midtjylland og på Bornholm. Arten foretrækker desuden skove over 100 hektar. Under DOF's tredje kortlægning af de danske ynglefugles udbredelse (Atlas III, 2014-17) blev duehøgen fundet ynglende i 27 % af atlaskvadraterne. Dette er en tilbagegang på 24 procent siden Atlas II (1993-96), hvor arten blev fundet ynglende i 37 % af alle kvadrater. Udbredelsen er dog større end under Atlas I (1971-74).

Foto: Henrik Bogaard/
Shutterstock

Fælles om rovfuglene

Misforståelser og manglende viden har i mange år resulteret i gentagne eksempler på drab på rovfugle i Danmark. Ved fælles hjælp vil Danmarks Jægerforbund (DJ) og Dansk Ornitologisk Forening (DOF) nu komme misforståelserne til livs gennem formidling om rovfuglenes biologi og rolle i naturen. Projektet er støttet af 15. Juni Fonden.

Foto: Jonas Sjoblom/Shutterstock

Forskel på han- og hununger

Reden placeres som regel højt oppe i en grenkløft i en bevoksning af gamle træer, og den fores gerne med grønne grankviste. Duehøgeparrets territorium huser ofte flere reder, som parret skifter mellem fra år til år. Den samme rede genbruges gerne mange gange og kan derfor blive meget stor og høj, næsten som en havørnerede. Forældrefuglene ruger først effektivt, når alle æggene er lagt, og han-ungerne vokser hurtigere end hun-ungerne. Eftersom hunnerne bliver langt større end hannerne, betyder forskellen i kønnenes væksthastighed, at størrelsesforskellene mellem ungerne bliver mindre, og at det såkaldte Kain og Abel-syndrom, hvor de større søskende mobber de mindre til døde, bliver mindre udtalt. Undersøgelser udført af DOF's Rovfuglegruppe viser, at succesfulde duehøgepar i gennemsnit får 2,6 unger på vingerne hvert år.

Yngleområdet forsvares hele året

De danske duehøge er udprægede standfugle, der bliver i landet året rundt. I vinterperioden gæstes

Danmark desuden af et mindre antal fugle nordfra. Mens ungfuglene kan strejfe langt omkring, bl.a. også i byområder, bliver de voksne fugle i deres yngleområde hele året. Parret kan dermed forsvare territoriet mod artsfæller, og de påbegynder gerne ynglesæsonen så tidligt, at ungenes opvækst falder sammen med det tidspunkt, hvor føden er rigeligst.

I Danmark består duehøgens føde især af duer, kragefugle og andre mellemstore fugle. Den fanger primært sit bytte ved at overrumple det. I yngletiden jager duehøgen fortrinsvis i eller nær skov, men i træktiden og om vinteren jager den oftere i åbent land. Duehøgen er ikke kræsen; også pattedyr udgør en væsentlig del af føden, især eger.

Fra almindelig til sjælden

Indtil midt i 1800-tallet var duehøgen en almindelig ynglefugl i det meste af landet, men som følge af massiv bekæmpelse blev bestanden allerede i starten af 1900-tallet reduceret kraftigt, og arten ynglede nu næsten udelukkende i Nordsjællands statskove. Arten forsvandt derefter

helt fra det meste af Sjælland, Lolland/Falster og Østjylland, og i 1960 var bestanden nede på ca. 100 ynglepar. Med fredningen af rovfuglene i 1967 vendte udviklingen, og i 1975 var bestanden vokset til 300-400 par. Der blev dog fortsat nedlagt ca. 500 duehøge om året, idet man legalt kunne regulere arten ved fasanudsætningspladser. Denne regulering blev forbudt i 1994, hvorefter bestanden kom op på godt 1000 par.

Unaturligt lav bestand

Siden midten af 1990'erne er bestanden imidlertid faldet drastisk til omkring 600 par i 2005, hvorefter den er faldet yderligere til 500-550 par i 2021. Denne nylige tilbagegang synes at have sin årsag i illegal bekæmpelse, som fortsat er et problem i områder med store jagtinteresser. Bestanden af ynglende duehøge på Fyn, Syd- og Vestsjælland og Lolland-Falster er fx unaturligt lav i forhold til den lokale fødemængde, ikke mindst en stor bestand af udsatte fasaner. Miljøministeriet konkluderede da også i sin rapport 'Danske duehøges populationsøkologi og forvaltning' fra 2002, at den

mest sandsynlige årsag til duehøgens tilbagegang i Vendsyssel var ulovlig bekæmpelse på ynglepladsen.

Det er derfor et af de vigtigste formål med det igangværende samarbejde mellem DOF og Danmarks Jægerforbund at sikre Danmarks ynglebestand af duehøg og vende artens tilbagegang til fremgang. ●

Foto: Carsten Seidel

FÅRVE

PÅ FODERBRÆTTET

AF KARINA DEMUTH

Læg flere slags foder ud på foderbrættet i haven. Så kommer der fugle i mange forskellige størrelser og farver, og du lærer hurtigt de mest almindelige arter at kende.

Hvis du vil have mange fugle i haven, skal du have masser af buske, som de kan gemme sig i, og træer med frugter og bær, som de kan spise. Du kan også lægge foder ud på foderbrættet. Hvis du altid gør det på et bestemt tidspunkt på dagen, vil fuglene efterhånden sidde klar og vente på foderet. Du kan få ekstra mange forskellige slags fugle, hvis du lægger nogle forskellige slags foder ud. Hver art har nemlig sin egen særlige livret.

Her kommer seks af havens mest almindelig fugle, som er nemme at kende på deres flotte farver. **Tr**e fine mellemstore, **to** der ligner hinanden og **én** der spiser de andre.

Lav din egen mejseblanding

Smelt noget fedt eller margarine, bland det med havregryn og/eller solsikkekerner, kom blandingen i en kageform, en omvendt urtepotte, en kokosnøddeskal eller noget andet flot og lad det stivne. Færdigkøbte mejsebolde kan hænges op i et hjemmelavet net. Det viste net er hæklet af pink murersnor fra byggemarkedet.

Dompap.
Foto: Jørg Pagh

Grønirisk.
Foto: Peter Dam

Solsort.
Foto: Jan Skriver

Musvit.
Foto: Nina Sjølander

Blåmejse. Foto: Jan Skriver

3 mellemstore:

DOMPAP. Fuglen er nem at kende på sin buttede krop samt hannens **røde bryst** og **sorte kalot**. Hunnen er mere afdæmpet i farven. Navnet har ikke noget at gøre med, at fuglen er 'dum'. Dompap er især glad for **solsikkekerer**.

GRØNIRISK. Hannen er **grøngul** med en tydelig **gul stribe** nederst på vingen og på den korte hale. Næbbet er kort og kraftigt, hudfarvet og meget stærkt, og grønirisen bruger det til at knække eller hakke sig ind til frøene i bær og på afblomstrede planter. Denne art er også vild med solsikkekerner, og de må gerne være med skal, som den selv kan pille af.

SOLSORT. Hannen er **knaldsort** med **knaldgult næb** og **knaldgul ring om øjet**. Hunnen er bare mørkebrun. Solsorten er Danmarks mest almindelige fugl og en af de fugle der synger smukkeste, når foråret kommer. Den kan spise alt, hvad du lægger ud, men den er særlig glad for **æbler** og **rosiner**.

2 små, der ligner hinanden:

MUSVIT og **BLÅMEJSE** ligner hinanden på deres **gule** krop med sorte tegninger, og de ses tit på de samme steder. Musvitten er den største, og den er nem at kende på sin **sorte hovedtegning** og **sorte slips** på brystet. Blåmejsen er mindre og har **blå hovedtegning** med sjove sorte briller. De små fugle har brug for meget fedt for at holde varmen. Deres livret er **mejsekugler**, der er en blanding af fedt og kerner, og det er sjovt at se dem hænge som cirkusakrobater med hovedet nedad og spise løs af den gode mad.

En, der spiser de andre:

SPURVEHØG er havens mest almindelige rovfugl. Hannen har en **blågrå ryg** og en lys underside med **striber i hvid og rustrød**. Hunnen har en brunlig ryg og hvide og brune striber på brystet, og så er hun næsten dobbelt så stor som hannen. Spurvehøgen dykker som et lyn fra himlen, slår sine spidse klør i den udvalgte småfugl og afliver hurtigt sit bytte. Det ser voldsomt ud, men om foråret er en have med en spurvehøg på rede faktisk ikke det værste sted at være for småfugle med unger. Spurvehøgen holder nemlig krager og skader på afstand, og det kan være med til, at der ikke bliver taget så mange fugleunger.

Spurvehøgen spiser ... ja, **spurve og andre små fugle**. Men hvis du lægger dit fuglefoder ud på et sted i nærheden af nogle tætte buske, bliver det nemmere for småfuglene at nå i skjul, når spurvehøgen jager. ●

Foto: Poul Holm Pedersen

KORT NYT

AF KARINA DEMUTH

VERDEN

Stor sejr: Historisk EU-lov skal beskytte tropisk skov

Efter to års forhandlinger og intenst pres fra grønne organisationer fra hele Europa heriblandt DOF BirdLife er det lykkedes at få vedtaget EU's skovlov. Loven skal stoppe import af varer til EU, der har bidraget til ødelæggelser og rydning af tropiske skove, der er blandt de områder i verden med den højeste biodiversitet.

"Det er enormt vigtigt, at EU nu har sat en stopper for, at europæiske indkøb er med til at rydde tropskovene. Det er en stor sejr for kampen mod afskovning af Amazonas, for den hårdt pressede biodiversitet, for oprindelige folk og for klimaet, siger Toke Nyborg," international rådgiver i DOF BirdLife. /AL

Den kritisk truede korthalet jagtskade er eftertræbt som pynt i fugleburet. Foto: Noripin Saidi/Shutterstock

Farlige farver

Sjældne fugle med flotte lysende farver er et eftertragtet bytte for krybskytter. Det viser en undersøgelse fra Durham University i England. Her har man givet en stor gruppe fugle point efter bl.a. farveintensiteten i fjerdragten, og ud fra det identificeret 478 fuglearter, der alene af denne grund er truede af fældefangst, hvor fuglene indfanges levende. De fleste af disse arter lever i troperne.

"Ikke overraskende er sjældne vilde fugle med en flot sang og lysende blå, gule og orange farver nogle af de arter, som folk vil betale mest for at få bag tremmer i privaten, men også fugle med en ren hvid farve er meget efterspurgt," forklarer Rebecca Senior, der er en del af holdet bag undersøgelsen.

"Undersøgelsen viser samtidig, at netop de farverige fugle ofte fremhæves i markedsføringen af forskellige non-profit bevaringsindsatser, og det gør selvfølgelig kun tabet af de smukke arter ekstra problematisk."

Forskergruppen håber i fremtiden at undersøge, om et lignende trusselsbillede også gælder for krybdyr og pattedyr.

▼ Lille kobbersnepe migrerer over lange afstande, og før den lange flyvetur er fuglen i stand til at skrumpne sine indre organer, så der er mere plads til fedtdepoter. Foto: Erik Biering

Kobbersnepe sætter verdensrekord: 13.560 kilometer i ét stræk

Den 13. oktober 2022 lettede en 5 måneder gammel lille kobbersnepe fra Alaska. Ved hjælp af en 5G-sender monteret på ryggen har forskere fra tyske Max Planck Institute of Animal Behavior kunnet følge fuglen til den 11 dage og en time senere landede på Tasmanien efter en flyvetur på 13.560 kilometer fløjet i ét stræk. Den tidligere verdensrekord på 15.000 kilometer uden pause er ligeledes fløjet af en lille kobbersnepe.

"Lille kobbersnepe er kendt for at migrere over meget lange afstande. Det mest imponerende er dog at de unge fugle foretager rejsen uden voksne og mere erfarne fugle. Ungfuglene har nemlig brug for mere tid til at få nok fedt på kroppen til at klare den lange tur sydpå, og de letter derfor fra Arktis op til seks uger senere end de voksne", forklarer Sean Dooley fra BirdLife Australia til The Guardian.

Kilde: The Guardian / Videnskab.dk

Sortnakket fasanue.
Foto: Doka Nason/
American Bird
Conservancy.

State
of the
World's
Birds
2022

Insights and solutions
for the biodiversity crisis

49,2 % af verdens fugle i tilbagegang

Hver ottende fuglearter er truet globalt og næsten halvdelen er i tilbagegang. Det er de barske konklusioner i rapporten 'State of the World's Birds 2022', der netop er udgivet af BirdLife International.

"Det er ganske enkelt uhyggelig læsning. Tilbagegangen har stået på længe, men det nye og foruroligende er, at det fortsætter med at blive værre", siger Egon Østergaard, formand for DOF/BirdLife, der har leveret de danske data til rapporten.

Af de 1409 truede fuglearter i verden er der 10 arter, der jævnligt kan træffes i Danmark, her iblandt havfugle som havlit, fløjlsand, taffeland, nordisk lappedykker og stor stormsvale. Det samme gælder ederfugl, der er i kategorien 'næsten truet'.

"Danmark er et vandland med masser af kyster og vigtige farvande, og med vores placering som trækkorridor for enorme mængder af fugle har vi et helt særligt ansvar for at sikre beskyttelsen af disse områder," siger Egon Østergaard.

'State of the World's Birds' udkommer hvert fjerde år og kan læses på www.birdlife.org/state-of-the-worlds-birds/

Som at finde en enhjørning

En sortnakket fasanue, der sidst er set i 1882, er fanget på et vildkamera på øen Fergusson Island, Papua Ny Guinea. "Det er som at fange en enhjørning", udtaler ornitolog og direktør for Search for Lost Birds-projektet hos American Bird Conservancy John Mittermeier. Kameraerne på øen er opsat netop for at kunne dokumentere og beskytte sjældne arter, og fundet vækker håb for ekspeditionens videre arbejde.

Kilde: Rare Bird Alert #41, Durham University og American Bird Conservancy.

▼ Vandrealbatrossen bliver op til 50 år og er med et vingefang på 250-350 cm en af verdens største fugle. Den yngler kun hvert andet år. Uden for yngletiden lever parrene hver for sig men genfinder hinanden i parringstiden. Foto: Mzphoto.cz/Shutterstock

Hellere skilsmisse end ballade

De fleste vandrealbatrosser danner par for livet, og med en skilsmisserate på bare ca. 13 % er de en af de mest monogame fuglearter. En ny undersøgelse viser, at der er direkte sammenhæng mellem hanfuglens personlighed og parrets (lille) sandsynlighed for at blive skilt.

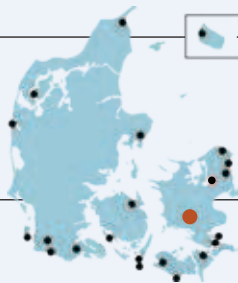
Undersøgelsen, der er offentliggjort i det videnskabelige tidsskrift Biology Letters er baseret på data, der siden 1959 er indsamlet fra mere end 2000 ringmærkede individer fra en koloni på Possession Island i det sydlige Indiske Ocean.

"Når et menneske nærmer sig kolonien, vil nogle individer hurtigt blive utrygge og lette, mens andre er mere dristige, og ved at notere reaktion og ringnummer, kan vi få en idé om hvert individs karakter, forklarer Ruijiao Sun fra Woods Hole Oceanographic Institution, USA.

"For hunnerne er der ingen sammenhæng mellem skyhed og skilsmisserate. Ved hannerne derimod er det tydeligt: Jo mere sky en han er over for mennesker, jo mindre tilbøjelig vil han også være til at tage en konflikt med egne artsfæller. Det giver nye bejlere mulighed for at bryde parrets alliance.

Kilde: Rare Bird Alert #39

Velkommen til 'Fugleriget'

I denne serie besøger vi Fugleværnsfondens 23 naturreservater og er nu nået til Ravnstrup Sø, der ligger vest for Herlufmagle i Næstved Kommune på Sydsjælland.

EN OASE I LANDBRUGSLANDSKABET

AF JØRN DYHRBERG LARSEN

Ravnstrup Sø ligger med sine varierede naturtyper på blot ca. 9 hektar klemmt inde i det sydsjællandske landbrugsland, men er en natur-oase med masser af naturoplevelser for besøgende.

Skælrod er en snylteplante, som vokser på rødderne af hassel og flere andre træarter. Planten lever under jorden det meste af året – kun i april-maj er planten synlig med sine lyserøde blomsterstande. Foto: Allan Gudio Nielsen

Den lille landevej slår et sving og et skilt byder velkommen til Fugleværnsfondens naturreservat Ravnstrup Sø. Ved første øjekast synes stedet måske ikke af meget. Det ligner mange af de andre små skovtykninger, man finder i det sydsjællandske landskab ved Herlufmagle nord for Næstved. Men tager man turen rundt om søen til det sydligste skjul, bemærker man, at der her er tale om en lille natur-oase midt i en landbrugsørken. Reservatet er ikke stort, kun ca. 9 hektar, men på det lille areal finder man et stort udvalg af de danske naturtyper.

Mirabelletræerne blomstrer overalt i april måned, og i vinterhalvåret nyder kernebideren godt af de mange mirabellekerner. Foto: Allan Gudio Nielsen

Fra nyvækst til åbent vand

For 200 år siden var Ravnstrup Sø en åben vandflade i bunden af en tunneldal fra istiden. Op igennem 1900-tallet blev søen belastet af både urensset spildevand fra Herlufmagle et par kilometer der-

fra, som sendte fosfor direkte ned i søen, og fra det intensiverede landbrug, som bidrog med store mængder af kvælstof. Den store mængde næringsstoffer betød tilgroning

af den tidligere åbne vandflade med rørskov og pilekrat. Efter at Fugleværnsfonden arvede området i 1983, har fonden med den frivillige arbejdsgruppes hjælp arbejdet på at ►

Håret judasøre er en meget sjælden slægtning til den almindelige svamp judasøre. Håret judasøre vokser udelukkende på stammer af døde elmetræer. Foto: Henrik Wejdling

Nattergalen klukker og spreder tropisk stemning i maj måned. Foto: Niels-Erik Norsker

modvirke tilgroningen ved at fjerne ny opvækst af pil, da de fleste af områdets mange naturtyper ellers vil forsvinde i en ensartet pilesump.

Pilen peger på biodiversitet

Pilekrat er dog ikke bare pilekrat. Hvor nyopvæksten af pil kan blive en ret artsfattig affære, så rummer gamle pilekrat en høj diversitet af mikrohabitater og arter. Dette kan opleves på første hånd, når man følger stien nord om søen. I den nordvestlige ende ligger et gammelt pilekrat, hvor en mosaik af vand og tuer rundt om de gamle pilestammer giver levesteder for et væld af organismer. Også i den sydlige ende, hvor stien ender ved reservatets sydlige skjul, har pilekrattet fået lov at få en alder, der giver høj biodiversitet. I maj måned genlyder pilekrattet af nattergalens sang og bidrager til den eksotiske oplevelse, som stod man i en tropisk mangroveskov.

Skoven der overlevede

Mellem de to gamle pilekrat ligger resterne af vandfladen, som med tiden er skrumpet voldsomt, så der nu

er to små rørskovsomkransede søer, hvor gråstrubet lappedykker og op til to par knopsvaner årligt yngler. Også isfugle kommer jævnligt på besøg. Det er her, Fugleværnsfonden arbejder på at bevare de åbne naturtyper, så vand- og rørskovsfuglene fortsat har steder at yngle og finde føde. Her i den midterste del af reservatet ligger på vestsiden en strimmel af gammel naturskov på en skrænt, som det aldrig har været værd at opdyrke. Her får stammerne lov til at vælte og nedbrydes, og her vokser blandt andet skælroden, som er en snylteplante, der lever på rødderne af især hassel og på flere andre træarter. Planten er uden grønkorn og lever altså udelukkende af sukker fra værtsplanten. Kun i april til maj er den synlig, når den blomstrer med små tætte lyserøde blomsterstande. I kanten af naturskoven står fugletårnet, som i 2020 blev genopført i ny stil tegnet af Tobias Jacobsen. Fra tårnet har man et godt overblik over området med dets mange variationer.

Formidling i topklasse

Ravnstrup Søes mange varierede naturtyper kombineret med en bynær

placering og en særdeles aktiv frivillig arbejdsgruppe betyder, at reservatet er et af Fugleværnsfondens bedst formidlede og velbesøgte områder. Arbejdsgruppen arrangerer mange forskelligartede arrangementer hen over sæsonen, lige fra kyndelmissetur med håret judasøre (en sjælden slægtning til den almindelige svamp judasøre) til ringmærknings- og fuglefoderarrangementer med pandekagebagning over bål. Bålhuset giver et velegnet udgangspunkt for arrangementerne, og det nærliggende shelter giver også gæster mulighed for en overnatning i det fri. I foråret, når sangfuglene ankommer fra deres sydlige vintertilflugt, er det tradition, at arbejdsgruppen sammen med fondens naturvejledere byder på ugentlige aftenture med fuglesang i fokus. På den måde læres stemmerne gradvis, efterhånden som flere og flere arter vender tilbage til ynglepladsen ved Ravnstrup Sø, og turrækken afsluttes med et morgenkor af dimensioner på Fuglenes Dag den sidste søndag i maj. Men det er for de morgenfriske, for turen starter med rødhals og sangdrossel allerede kl. tre! ●

Ture med Fugleværnsfonden

Nivå Bugt Strandenge (1)

Fugletur - torsdag 30/3 kl. 10
Fugletur - onsdag 19/4 kl. 10
Åbent hus - søndag 23/4 kl. 9

Vaserne (2)

Lille flagspætte - onsdag 15/3 kl. 10
Fuglestemmetur - onsdag 29/3 kl. 10
Fuglestemmetur - torsdag 20/4 kl. 10
Fuglestemmetur - torsdag 27/4 kl. 10

Gundsømagle Sø (3)

Er der forår i luften - lørdag 4/3 kl. 10
De første forårsfugle - lørdag 1/4 kl. 9

Ravnstrup Sø (4)

Fuglekassedag med bål og pandekager - lørdag 4/3 kl. 10
Skovens forårskor og blomsterflor - søndag 16/4 kl. 13

Nyord Enge (6)

Ørnens Dag - søndag 26/2 kl. 10
Åbent Hus i fugletårnet - søndag 26/3 kl. 10
Åbent Hus i fugletårnet - søndag 30/4 kl. 10

Fugleværnsfonden afholder ture i fondens naturreservater over hele Danmark. Turene ledes af fondens naturvejledere Allan Gudio Nielsen og Jørn Dyhrberg Larsen samt dygtige ornitologer fra fondens frivillige arbejdsgrupper. Turene er gratis og for alle. De næste måneder tilbyder vi følgende ture.

Saksfjed/Hyllekrog (8)

Tur til Hyllekrog inden forårsfredningen - søndag 26/2 kl. 10
Forårstræk ved Saksfjed - torsdag 23/3 kl. 10
Forårstræk ved Saksfjed - onsdag 12/4 kl. 10

Sydlangeland (10 og 11)

Åbent Tårn i Gulstav Mose - søndag 5/3 kl. 10
Åbent Tårn i Tryggelev Nor - søndag 5/3 kl. 13
Åbent Tårn i Gulstav Mose - søndag 2/4 kl. 10
Åbent Tårn i Tryggelev Nor - søndag 2/4 kl. 13

Bøjden Nor (13)

Åbent Skjul - søndag 26/3 kl. 10

Søgård Mose (14)

Fugletur - lørdag 15/4 kl. 17

Bremsebøl Sø (15)

'Nordens nattergal', blåhalsen - tirsdag 25/4 kl. 19:30

Sølsted Mose (16)

Fugletur - søndag 16/4 kl. 9
Fugletur - lørdag 22/4 kl. 19

Stormengene (17)

Forårsfugle og oprydning - søndag 19/3 kl. 9
Forår, fugle og frisk luft - lørdag 29/4 kl. 9

Agerø (20)

Lysbugede knortegæs - søndag 16/4 kl. 10

Rusland (23)

Fugletur - torsdag 13/4 kl. 10

Tjek www.fugleværnsfonden.dk for rutevejledning, mere information og evt. ændringer

Vi giver Danmarks fugle en rig natur - følg med på

Vesterbrogade 140 • 1620 København V • Tlf. 3328 3839 • Mail: fvf@fuglevaernsfonden.dk **Fugleværnsfonden**

DOF BORNHOLM

KONTAKT

Formand: Jens Christensen
bornholm@dof.dk
dof-bornholm.dk

TURE

Ture den første søn. hver måned kl. 10. P-plads ved Koldekilde/Segenvej/Almindingsvej i Almindingen. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Sig farvel til vinteren tors. 23/2 kl. 13-16. Udkærsskjulet. Adgang fra grusvejen over for Springbakkevej 6, 3720 Aakirkeby. Turledere: Lisbeth Nygaard Nilsson og Carsten Andersen (tlf. 23440256).

Galløkken lør. 11/3 kl. 9-11. P-plads ved Rønne Vandrerhjem, Arsenalvej 12, 3700 Rønne. Turleder: Per C. Pedersen (tlf. 29176705).

Fugle-påsketur til smyksesøerne Pyritsøen, Smaragdsøen, Safirsøen, samt Sorthat Odde man. 10/4 kl. 10. For enden af Havvej ved Pyritsøen. Turledere: Kell Olsen (tlf. 23242008) og Ole Pedersen (tlf. 40263307).

DOF KØBENHAVN

KONTAKT

Formand: Ingelise Aarøe Petersen
kbh.kontakt@dof.dk
doftravel.dk

Se mere om DOF Travel:
Småture - www.doftravel.dk/småture
Busture - www.doftravel.dk/ture/busogweekend
Fuglerejser - www.doftravel.dk/allerejser

DOF Kbh. planlægger en række foredrag og caféaftener i løbet af vinteren. Hold jer orienterede via www.dofkbh.dk og Facebook.

MØDER

Generalforsamling man. 13/3 kl. 19. Fuglenes Hus, Vesterbrogade 138-140. Kbh. V. Dagsorden if. vedtægterne. Evt. spørgsmål til formanden (ihaapd@gmail.com).

DOF KØBENHAVN - GRÅGÆSSENE

KONTAKT

Jan Chr. Møllerup
f.mollerup@mail.dk
Tlf. 40 50 84 87
dofkbh.dk/lokalafdelingen/seniorudvalget

Specielt for SENIORER

Turledere:

Bjarne Andersen tlf. 40 55 23 14
Joan Klausen tlf. 51 92 88 36
Lis Geertz tlf. 44 44 13 26
Flemming Kragh Hansen tlf. 40 20 03 45

MØDER

Foredrag 'Mit Lolland-Falster' v. Mads Hagen ons. 8/3 kl. 13-15. Kulturstationen Vanløse. Entre og kaffe 40 kr.

TURE

Bustur til Pulken ons. 22/3 kl. 7-18. Ballerup Rådhus med opsamling i Tårnby. Max 35 deltagere. Indbetal kr. 305,00 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget før 1/2.

Tur i egne biler til Nivå Strandenge ons. 12/4 kl. 13-17. Vi mødes ved fugletårnet.

Bustur til Feddet ons. 26/4 kl. 7-17. Ballerup Rådhus med opsamling ved 31A. Indbetal kr. 285,00 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget før 1/3.

ROSKILDE

KONTAKT

dof-roskilde.dk

DOF KØGE

KONTAKT

dofkoege.dk

TURE

Ørnetur på Sydsjælland lør. 25/2 kl. 8-16. Herfølge Station. Tilmelding nødvendig. Turleder Henning Skjelborg (tlf. 20714434).

Fyledalen og de skånske søer søn.

19/3 kl. 6. Ølby Station ved Føtex. Turen foregår i privatbiler, og vi deles om udgifterne. Turleder: Bjarne Bo Jensen (jensenab@mail.dk).

Tur Skensved Å lør. 29/4 kl. 10-12. Nærmere beskrivelse og mødested se www.dofkoege.dk. Turleder: Bjarne Boe Jensen (tlf. 51490721).

DOF NORDSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: John Hansen
formand@dofnordsj.dk
Tlf. 22 29 52 42
dofnordsj.dk

DOF VESTSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: Morten Jensen
Tlf. 21 25 87 42
vsj.formand@dof.dk
dofvsj.dk

Ture:

Inger Nielsen
Tlf. 20 49 88 72
inger.ml@nielsen.mail.dk

MØDER

Temadag om Punkttællinger v. Thomas Vikstrøm og Daniel Palm Eskildsen ons. 29/3 kl. 16-21. Værkerne i Sorø, Frederiksvej 27, 4180 Sorø. Kontakt: Else Marie Jespersen (tlf. 21926115).

TURE

Ørnens Dag søn. 26/2 kl. 10-14. Fugledegård, Bakkendrupvej 27. Kontakt: Morten Jensen (tlf. 21278742).

Borreby Park og Mose søn. 5/3 kl. 9-12. P-plads ved godset, Borrebyvej 41, 4230 Skælskør. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850).

Flasken, Vejlen og Tissø lør. 18/3 kl. 10-14. P-plads ved fugletårnet ved Vejlen. Turleder: Jakob Møller (tlf. 22818169).

Tissø Enge syd og Fugledegård søn. 19/3 kl. 8-11. P-plads på Søvej ved Tissø enge. Turleder: Carl Johan Corneliussen (tlf. 26152127).

Slagelse Lystskov lør. 25/3 kl. 9-11.30.
Skovvejen 85, 4200 Slagelse ved Arnehavehus. Turlleder: Jette Hallig (tlf. 20675850).

Borreby Mose søn. 2/4 kl. 10-14.
P-plads ved godset, Borrebyvej 41, 4230 Skælskør. Turlleder: Anders Jacobsen (tlf. 40336641).

Korshage og Hovvig fre. 7/4 kl. 9-13.
P-plads for enden af Korshagevej, 4581 Rørvig. Turlleder: Jørgen Scheel (tlf. 23616888).

Flyndersø og Korshage søn. 16/4 kl. 8-11. P-plads for enden af Korshagevej, 4581 Rørvig. Turlleder: Carl Johan Corneliusen (tlf. 26152127).

Sanddobberne og Korevlerne søn. 23/4 kl. 10-14. P-plads lige syd for Sanddobbernes Camping, Kalundborgvej 28, 4534. Tureleder: Else Marie Jespersen (tlf. 21926115).

Borreby Park og Mose søn. 30/4 kl. 9-12. P-plads ved godset, Borrebyvej 41, 4230 Skælskør. Turlleder: Jette Hallig (tlf. 20675850).

Tempelkrog tirs. 2/5 kl. 10-13.30.
P-plads ved Ågerup skole foran Ågerup camping, Krogvejen 2, 4390 Vipperød. Turlleder: Jette og Uffe Mynster.

DOF STORSTRØM

KONTAKT

Formand: Bo Kayser
Tlf. 51 34 62 78
kontakt@dofstor.dk
dofstor.dk

MØDER

Billeder fra Uganda tors. 2/3 kl. 19-22. Sofieskolen i lokale F 006. Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

TURE

Ørnens Dag på Avnø søn. 26/2 kl. 10-14. Avnø Naturcenter, Flyvervej 40, 4750 Lundby. Kontakt: Finn Jensen (tlf. 30456808).

Travetur på Hyllekrog søn. 26/2 kl. 10-14. P-plads ved foden af Hyllekrog-tangen. Kontakt: Uffe B. Nielsen (tlf. 23236821).

Ørnens Dag ved Hasselø søn. 26/2 kl. 10-14. P-plads ved Hasseløvej 119. Kontakt: Hans Lind (tlf. 61671843, hans.lind4874@gmail.com).

Fuglestemmetur på Sydsjælland lør. 25/3 kl. 9-13. P-plads ved Holmegårdshallen, Glasværkvej 1, 4687 Holmegård. Tilmelding til turlleder Finn Jensen (tlf. 30456808).

Foråret i Gedser lør. 2/3 kl. 9-12. P-plads ved Gedser Lystbådehavn, sydlige ende. Kontakt Søren Mygind (soren@mygind.me).

Fuglestemmetur på Sydsjælland lør. 22/4 kl. 9-13. P-plads ved Holmegårdshallen, Glasværkvej 1, 4687 Holmegård. Tilmelding til turlleder Finn Jensen (tlf. 30456808).

Åbent Hus Gedser Fuglestation søn. 30/4 kl. 9-12. Kør gennem Gedser by, forbi fyret til den store p-plads ved stranden. Gå gennem fårefolden til det stråttækte hus. Kontakt: Hans Lind (tlf. 61671843, hans.lind4874@gmail.com).

DOF FYN

KONTAKT

Formand: Henrik Kalckar Hansen
Tlf. 30 70 90 38
kalckar@webspeed.dk
doffyn.dk

MØDER

Caféaften om Oman ved Henrik Mørup-Petersen ons. 8/3 kl. 19.
DOF's lokaler på Rasmus Rask Skolen, Bellinge.

TURE

Firtalsstranden og Ølund søn. 19/2 kl. 8. P-plads ved Firtalsstranden. Tilmelding til turlleder Henrik Kingo Andersen (tlf. 28603392).

Monnet søn. 12/3. Tid og -sted meddeles. Tilmelding til turlederne Claus Dalskov og Søren Bøgelund (tlf. 29644928).

Nakkebølle søn. 16/4 kl. 7.30.
Sanatoriet. Tilmelding til turlleder Michael Bjerregård (tlf. 53600784).

DOF SØNDERJYLLAND

KONTAKT

Formand: Gert Fahlberg
gert.fahlberg@bbsyd.dk
dof-syd.dk

TURE

Jep Fink Plantage, Klattrup mose og Hostrup Sø lør. 18/2 kl. 9-12.
Skovkanten 200 m efter Flensborgvej 332, Sdr. Hostrup. Turlleder: Erik Faudel (tlf. 21206203).

Ørnens Dag ved Ballum Sluse søn. 26/2 kl. 10. Ballum Sluse. Turledere: Jan Ravnborg (tlf. 28144464) og Karl Schlichter.

Årtoft Plantage søn. 5/3 kl. 9-12. Tag afkørsel Aabenraa syd imod Tinglev fra motorvejen. Drej ned ad Golfbanevej ca. 1 km. Vi mødes på p-pladsen. Turlleder: Lars Møller Andersen (tlf. 23698635).

Spættetur i Draved Skov søn. 12/3 kl. 7. P-plads i Draved Skov, Dravedvej. Turlleder: Jan Ravnborg (tlf. 28144464).

Bommerlund Plantage lør. 18/3 kl. 9-12. P-plads i plantagens nordlige ende ved Hærevejen. Turlleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

Sandbjerg Sø ons. 29/3 kl. 18.30-20.
P-plads bag Sandbjerg Gods. Turlleder: Gert Fahlberg (tlf. 26311013).

Turen går til Hartsø, Kegnæs lør. 1/4 kl. 10-12.30. P-plads ved stormflodssøjlen efter den tidligere Møllers Campingplads. Turledere: Viggo Petersen (tlf. 51351373).

Forårstur til Bøjden Nor lør. 15/4 kl. 8-14. Afgang Fynshav Færgehavn kl. 8. Retur Bøjden Færgehavn kl. 13. Turlleder: Else Dupont (tlf. 40162361).

Morgensangs-tur i Draved Skov søn. 23/4 kl. 6. P-plads i Draved Skov, Dravedvej. Turlleder: Jan Ravnborg (tlf. 28144464).

Smedeby Grube og Kiskelund Plantage ons. 26/4 kl. 18.30-21.
Smedeforte 7, Smedeby, 6340 Kruså. Turlleder: Ole Buk.

Torup Made lør. 29/4 kl. 9-11.
Gammalgård 6. Turlleder: Kim Hagen Andersen (tlf. 61113601).

Tur til Ballum Sluse og Rømdæmningen søn. 30/4 kl. 9.
P-plads ved Ballum Sluse. Turlleder: Jan Ravnborg (tlf. 28144464).

DOF SYDVESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Karin Gustausen
Tlf. 28 25 87 86
kgustausen@gmail.com
dofsydvest.dk

Ture:

Kim Mogensen
Tlf. 40592244, kim.mogensen@mnb.net

MØDER

Generalforsamling tirs. 21/2 kl. 19.
Mødelokale 1. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Forslag skal fremsættes skriftligt og begrundet overfor bestyrelsen senest 3 uger før. Dagsorden offentliggøres i et af lokalafdelingens medier to uger før. Efter generalforsamlingen: Bent Jakobsen, leder af Blåvand Fuglestation aflægger beretning. Kontaktperson: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

Foredrag med Martin Rheinheimer tors. 30/3 kl. 19-21. Mødelokale 1. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

TURE

Karlsgårde Sø lør. 25/2 kl. 9. P-plads ved Karlsgårdeværket, Karlsgårde Søvej 64, 6800 Varde. Tilmelding senest 23/2 til Per Fabricius (tlf. 20830758, fabricius.ugle@gmail.com).

Ørnens Dag Filsø søn. 26/2. Filsøvej 30, 6854 Henne. Det er tilladt at køre ind fra den østlige ende af Dæmningsvejen. Tilmelding er ikke nødvendig. Kontaktperson: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

Ørnens Dag Fanø søn. 26/2 kl. 10-14. Børsen, Sønderho. Landevejen 1, 6720 Fanø. Tilmelding er ikke nødvendig. Kontaktperson: Kim Fischer (tlf. 51213773, fuglekim@gmail.com).

Hvidbjerg Strand lør. 18/3 kl. 8. P-plads ved Nørregade 9, 6700 Esbjerg. Tilmelding senest 16/3 kl. 18 til Niels Knudsen (tlf. 40951537, nk@esenet.dk).

Nybegyndertur lør. 15/4 kl. 7. Esbjerg Havn. Tilmelding senest 13/4 kl. 18 til Niels Knudsen (tlf. 40951537, nk@esenet.dk).

Borris Hede og Skjern Å lør. 29/4 kl. 7. P-plads ved Nørregade 9, 6700 Esbjerg eller p-plads ved Borrislejren, Borriskrogvej 4, 6900 Skjern kl. 8. Tilmelding senest 27/4 kl. 18 til Kim Mogensen (tlf. 40592244, kim.mogensen@mvpb.net).

DOF SYDØSTJYLLAND

KONTAKT

dof-sydostjylland.dk

DOF VESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Lars Holm Hansen
Tlf. 22 96 13 17
formand@dofvestjylland.dk
dofvestjylland.dk

Ture:

Marianne Linnemann
Tlf. 20 14 50 10
linnemann.marianne@gmail.com

TURE

Ørnens Dag i Skjern Enge søn. 26/2 kl. 10-13. Pumpestation Nord, Langagervej, 6900 Skjern. Kontaktperson: Erik Mørk Nielsen (erik.m.n@mail.dk), Marianne Linnemann (linnemann.marianne@gmail.com), Stig Kristensen (tlf. 20145010).

Tranerne på Lønborg Hede lør. 4/3 kl. 8-10. Naturstyrelsens p-plads ved Bjerregårdsvej. Turleder: Jens Hasager (tlf. 20728378, jhkirk@gmail.dk).

Forårsbedudere i Vestjylland lør. 18/3 kl. 7.30-12. Store Hoverdal på Sørupvej i Hoverdal Plantage. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, jballegaard@youmail.dk).

Fuglene på Værnengene (Tipperhalvøen) tors. 27/4 kl. 17.30-20.30. Sydladen på Værnengene, Tippervej, 6830 Nr. Nebel. Turleder: Ole Amstrup (tlf. 20468336, amstrup.ole@gmail.com).

Thorsmindetangens trækfugle lør. 15/4 kl. 7-11. Nørre Fjandvej havn overfor Fjandø. Turleder: Agner Svenstrup (tlf. 41317700, svebra@webspeed.dk).

Spættetur til Tirsbjerg Plantage lør. 22/4 kl. 9-11. Tirsbjerg p-plads, indkørsel fra Påbølvej (efter Hejmdalvej). Turleder: Erik Mørk, Tage Madsen, Marianne Linnemann (tlf. 20145010, linnemann.marianne@gmail.com).

Ovstrup Hede lør. 29/4 kl. 7-12. P-plads ved Bindstowvej 22, 7400 Herning. Turleder: Ole Olsen (tlf. 22603685, fugle@webspeed.dk).

DOF VESTJYLLAND - GRÅSPURVENE

KONTAKT

Ingerid Elmquist
Tlf. 51 21 73 75
ingeridelmquist@gmail.com

Specielt for SENIORER

TURE

Hald Sø ved Viborg tirs. 14/3 kl. 9-13. Haderup Kirke kl. 8.30. Alternativ: Niels Bugges Kro, Hald Sø kl. 9. Turleder: Leif Novrup (tlf. 97448301, 23315601, leifnovrup@pc.dk).

Stadil Fjord og Svingel Engso tors. 20/4 kl. 7-12. Hee Kirke, I.C. Christensens Vej 15, Ringkøbing. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, jballegaard@youmail.dk).

DOF ØSTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Ole Bøgh Vinther
Tlf. 25 15 23 25
olebvinther@gmail.com
dofoj.dk

MØDER

Generalforsamling lør. 25/2 kl. 13. Vi starter kl. 10.30 med kaffe/te og rundstykker, derefter tur i Universitetsparken, frokost kl. 12. og generalforsamling kl. 13. Naturbutikken vil muligvis være til stede. Deltagelse i morgenkaffe og frokost kræver tilmelding. Læs mere på dofoj.dk og dof.dk -> aktiviteter med DOF.

Foredrag i marts og april er under planlægning. Følg med på dofoj.dk under ture og møder.

TURE

Ørnens dag ved Egå Engsø søn. 26/2. Under planlægning. Følg med på dofoj.dk under ture og møder.

Danmarks Naturskove søn. 5/3 kl. 15-18. Statsskovens p-plads ved Næge (overfor den gl. skovriderbolig Næge, Sejsvej 24, 8600 Silkeborg). Turleder: Bo Ryge Sørensen (tlf. 60648678).

Tur for nye medlemmer lør. 25/3 kl. 9-12. P-plads ved Egå Engsø, Viengevej 7, 8240 Risskov. Bestyrelsen for DOF Østjylland vil gerne mødes med nye medlemmer i vores lokalafdeling (indmeldt i 2022 eller 2023). Vi vil fortælle lidt om lokalafdelingens aktiviteter og samtidigt kigge på, hvad årstiden kan byde på af fugleliv. Tilmelding senest 18/3 til Niels Kristian Bech Jensen (tlf. 29829371, nkbj1970[a]hotmail.com). Turledere: Medlemmer af DOF Østjyllands bestyrelse.

Forårstrækket ved Moesgaard Strand lør. 15/4 kl. 9-13. Moesgård Strandkiosk, Strandskovvej 21, 8270 Højbjerg. Turleder: Niels Kristian Bech Jensen (tlf. 29829371).

Bustur til Værnengene og Skjernå Enge lør. 13/5 kl. 7-17:30. Turen er under planlægning så følg med på dofoj.dk. Forventet tilmelding senest 31/3.

DOF ØSTJYLLAND - GRÅKRAGERNE

KONTAKT
dofoj.dk/graakragerne

Specielt for
SENIORER

TURE

Skanderborg Sø tors. 23/3 kl. 10-15.
P-plads i Dyrehaven.

Sødringholm Strand ons. 19/4 kl. 10-15. P-plads ved Skallehusene, Sødring, 8970 Havndal.

Bølling Sø tirs. 16/5 kl. 10-15. P-plads Bølling Sø syd, Fundervej 7442 Engesvang.

DOF ØSTJYLLAND - FUGLEPIGERNE

KONTAKT
fuglepigier.wordpress.com

Specielt for
KVINDER

TURE

Popup tur søn. 19/2 kl. 10-15. Vi oplyser om mødested når vi nærmer os. Turledere: Rikke Rørbech (tlf. 22249850) og Karen Sander Jensen (tlf. 61265522).

Bøjden Nor lør. 4/3 kl. 10-15. P-plads Kalvørevej 6 G, 5600 Fåborg. Turledere Karen Sander (tlf. 61265522) og Inger Klit (tlf. 31386206).

Vest Stadil Fjord søn. 16/4 kl. 10-15. P-plads ved Jens Thomsens jagtthytte på Skelmoselvej. Turledere: Rikke Rørbech (tlf. 22249850) og Dorte Fauerschou Hertz (tlf. 22363258).

DOF NORDVESTJYLLAND

KONTAKT
Formand: Martin Høj Hansen
Tlf. 87 51 41 52
martin.hoj.hansen@gmail.com
dof-nordvestjylland.dk

Ture:
Anni Stub
Tlf. 21 47 96 81, anni@stub.dk

MØDER

Fuglestemmekursus 2023 fra ons. 1/3 til ons. 7/6 kl. 19-21. Viborg Bibliotek, Vesterbrogade 15, 8800 Viborg. Pris: kr. 875. Læs mere på hjemmesiden. Kontakt: Lars Mogensen (tlf. 86653614, 31951805, mogensenlars@yahoo.dk).

TURE

Ørnens Dag Kølsen-Skals Engsø søn. 26/2. P-plads for enden af Brunbankevej i Kølsen, 8831 Løgstrup. Turledere: Casper Pedersen (tlf. 23264313) og Michael Winther (tlf. 60898039).

Ørnens Dag i Vejlerne søn. 26/2. Arup Vejleskjulet, Arupvej 16, 7742 Vesløs. Turledere: Verner V Hansen (tlf. 24219979) og Flemming Jensen (tlf. 20113111).

Ørnens dag ved Tange Sø søn. 26/2 kl. 10-14. Tange Søvej 69, 8840 Rødkærbro. Turleder: Finn Andersen (tlf. 40231613).

Brokholm Sø søn. 23/4 kl. 8-12. Naturcentret, Vejsmarkvej 15, 7870 Roslev. Turleder: Brian Jakobsen (tlf. 51258555).

Blåhals ved Kølsen-Skals Engsø søn. 30/4 kl. 9-12. P-plads for enden af Brunbankevej i Kølsen, 8831 Løgstrup. Turleder: Martin Høj Hansen (tlf. 87514152).

DOF NORDVESTJYLLAND - GRÅMEJSERNE

Specielt for
SENIORER

KONTAKT
Web: dof-nordvestjylland.dk/
kategori/gramejserne

DOF NORDJYLLAND

KONTAKT
Formand: Peter Lund Kristensen
Tlf. 21 46 10 81
dofnord.dk

MØDER

Carsten viser regnskabet for 2022 tors. 5/1 kl. 19. Knivholt. Kontakt: Carsten Sørensen (tlf. 23656439), Aase Jensen (tlf. 27144083).

Rovfugle v. Jan Tøttrup Nielsen tors. 9/2 kl. 19. Knivholt. Carsten Sørensen (tlf. 23656439), Aase Jensen (tlf. 27144083).

Fugle i Danmark v. Morten Christensen tors. 2/3 kl. 19. Knivholt. Carsten Sørensen (tlf. 23656439), Aase Jensen (tlf. 27144083).

TURE

Uggerby Å lør. 1/4 kl. 7. Mødes hos Carlo, Præstevejen 3, Tversted. Carsten Sørensen (tlf. 23656439), Aase Jensen (tlf. 27144083).

DOF NORDJYLLAND - GRÅMEJSERNORD

KONTAKT
Poul Erik Sperling
Tlf. 20 28 44 05,
pes@vildtdfarmnord.dk

Specielt for
SENIORER

Svend Erik Mikkelsen
Tlf. 60 60 73 61, svemik45@hotmail.com

Peter Manstrup
Tlf. 20 54 01 20, p.manstrup@gmail.com

dofnord.dk/graamejserne

MØDER

Fuglestemme kursus ons. 1/3 og ons. 3/5 kl. 10.30-11.30. Golfhuset, Borgmester Jørgensensvej 11, 9000 Aalborg. Kontakt: Svend Erik Mikkelsen, Peter Manstrup og Poul Erik Sperling.

Foredrag af Preben Clausen, Seniorforsker Århus universitet tors. 20/4 kl. 14-16.

TURE

Hirtshals Havn og Tornby klitplantage ons. 15/2 kl. 9-15. Bouet ved Kvickly for samkørsel. Turleder: Peter Manstrup og Svend Erik Mikkelsen.

Vejlerne ons. 20/3 kl. 8.30-15.30. Kvicklys p-plads for samkørsel, Loftbrovej, Bouet kl. 8.30 eller Naturcentret på Bygholm dæmningen kl. 9.30. Turleder: Svend Erik Mikkelsen og Poul Erik Sperling.

Råbjerg tirs. 18/4 kl. 9. Blæsbjerg ved indkørsel til Råbjerg Mose, Rødebrovej. Samkørsel fra Kvickly p-plads, Bouet kl. 8. Turledere: Poul Erik Sperling og Peter Manstrup

■ **Vedersø - 4 personer.** Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m². Naturgrund, ugenert, indhegnet, m. udsigtshøj. Udsigt til klitterne 2 km. og fredede strandenge. Stort fugletræk mulighed for at se "lille" sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre sø 800 m. væk. Ynglende tårnfalken i haven. Rigt fugleliv. Ugepris: 3000 kr. Incl. rengøring. En person 1500 kr. + rengøring 300 kr. minus juni, juli, august, samt helligdage. Pris pr. døgn for 2 personer 450 kr. + rengøring 300 kr. For 1 person 225 kr. + rengøring 300 kr. Hund er velkommen. **Henv. Anette Schmidt: 22550600.**

■ **V. Vedsted - Vadehavet.** Hyggeligt, stråtækt nyistandsat helårshus, 400 m fra Nationalparken. Enkelt indrettet, 6 senge + 2 madrasser, tre soverum. Fremragende internet. Pris pr. uge 1-26 og 34-52: 2800 + forbrug 1100 kr. Pris pr. uge 27-33: 3500 kr. + forbrug 1100 kr. Weekend: 1500 kr. + forbrug 400 kr. En hverdagsnat (ikke weekend) 650 kr. inkl. forbrug. **Se vvedsted123. 123hjemmeside.dk eller henv. karennitschke@gmail.com**

■ **Gammelt bondehus udlejes.** Huset er beliggende for enden af en markvej mellem Ringkøbing fjord og Stadil fjord 2 km fra Vesterhavet. Stedet er ideelt for fugle- og naturelskere. Huset har 4 soveværelser med 10 gode sovepladser. Dejlig ugenert have, terrasse og adgang til wi-fi, Pris pr. døgn 600 kr. + el. **Kontakt 20401814 eller 123hjemmeside.dk/Mosehytten**

Fra 2023 nedlægges Fugle & Naturs rubrikannoncer, men vi arbejder på en løsning, hvor vi kan tilbyde, at man som medlem får mulighed for at annoncere digitalt på **Netfugl.dk**.

PÅ TUR MED DOF TRAVEL

FUGLEREJSER MED INDHOLD

Se de ledige pladser på fuglerejserne til Bulgarien, Colorado, Rügen, og Østlige Kenya.

WWW.DOFTRAVEL.DK

FUGLEREJSER OVER HELE VERDEN MED KVALIFICEREDE OG ERFARNE LEDERE

LAD DANMARKS FUGLE ARVE EN RIG NATUR

Foto: Grå fluesnapperer af Allan Gudjo Nielsen

SKRIV TESTAMENTE TIL FUGLEVÆRNSFONDEN

I Fugleværnsfonden skaber vi åndehuller i en stadig mere trængt natur. Takket være generøs økonomisk hjælp ejer og forvalter Fugleværnsfonden i dag 23 naturområder i Danmark. Dit bidrag har derfor stor værdi. Et bidrag eller en arv - uanset størrelse - er en gave, som omsættes til mere natur. For fugle, for folk og for fremtiden.

VIL DU VIDE MERE? Bestil vores arvefolder på mail fvf@fuglevaernsfonden.dk eller tlf. 3328 3839
Du kan også læse mere på www.fuglevaernsfonden.dk/testamente

Fugleværnsfonden

GAVEKORT TIL BIDRAGYDERE

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til Fugle & Natur. Som en anerkendelse modtager bidragerne fremover gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning. 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore. 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort. 4) Artikler på ca. 1500 – 2000 ord anerkendes med et gavekort til Naturbutikken på 200 kr. 5) Fotos anerkendes med gavekort til Naturbutikken således: A: 1 foto, 100 kr. / B: 2-4 fotos, 200 kr. / C: 5+ fotos, 300 kr. 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

DANSK ORNITOLOGISK FORENING – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International. Vesterbrogade 138-140, 1620, København V

Telefon (alle hverdage 11-15): 3328 3800

DOF's formand:

Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF:

Ønsker du at blive medlem af DOF kan det ske via dof.dk eller ved at kontakt dof@dof.dk.
Ønsker du at give en donation, kan du indbetale beløbet til Merkur reg. nr. 8401 kontonr. 1043118.
Donationer og støttebeløb er fradragsberettiget.

Årlige kontingenter:

Medlemmer:	520 kr.
Ungdomsmedl. (til 30 år):	265 kr.
Ørneklub (6-12 år):	265 kr.
Husstandsmedlemsskab:	695 kr.

Naturbutikken:

Naturbutikken i Fuglenes Hus
tlf: 3328 3838. Åbningstider: Man.-fre. kl. 11-17,
lør. 10-16. www.naturbutikken.dk

Bor du i udlandet,
kontakt da venligst
DOF for nærmere
oplysninger om
priser.

MORE

NL PURE
ÉT MED
NATUREN

SEE THE UNSEEN

SWAROVSKI
OPTIK